

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Система міжнародних фінансово-кредитних інституцій

Студента 2 курсу, 7 групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації «Міжнародні фінанси»

Семенченко Дмитро
Русланович

Науковий керівник
к.е.н.

Гусаревич Наталія
Володимирівна

Керівник освітньо-професійної програми
д.е.н., професор

Кучер Галина
Вікторівна

Завідувач кафедри фінансів,
д.е.н., професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ, ЯК ІНСТИТУТІВ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН	7
1.1. Сутність та значення міжнародних фінансово-кредитних організацій у економічному розвитку країни	7
1.2 Основні етапи становлення й розвитку системи фінансово-кредитних інституцій.....	12
1.3. Участь міжнародних фінансово-кредитних інститутів в модернізації економіки України	19
РОЗДІЛ 2. АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	27
2.1. Визначення ролі та напрямків діяльності міжнародних фінансових інституцій у регулюванні фінансово-кредитних відносин між країнами	27
2.2. Аналіз основних напрямків та результатів діяльності міжнародних фінансово-кредитних організацій	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ.....	42
3.1. Перспективи діяльності міжнародних фінансово-кредитних організацій в регулюванні відносин між країнами	42
3.2. Співпраця України з міжнародними фінансово-кредитними інституціями як чинник економічного розвитку держави.....	49
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Міжнародні фінансові організації відіграють важливу роль у міжнародних економічних відносинах. Це пов'язано з тим, що через канали цих організацій значна частка світових інвестицій, купівлі-продажу валюти фінансується імпортом і експортом. Робота цих організацій особливо важлива для країн з перехідною економікою, які переходять до ринкових відносин і готові використовувати як досвід керівництва міжнародних фінансових організацій, так і власні навички. Міжнародна фінансово-кредитна система складається не тільки з фінансово-кредитних відносин, а й з інститутів, без яких ці відносини не існували б. Інституційна підтримка в першу чергу обмежується міжнародними фінансовими та кредитними організаціями. До найважливіших з них належать: Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, регіональні міжнародні фінансові установи, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці таких вчених були присвячені теоретичним та методологічним питанням діяльності міжнародних валютних організацій як: Е. Авдокушина., А. Анікіна, Ассетто В. Дж., Г. Берда, В. Булатова, П. Геллера, Д. Дрісколла, А.С. Філіпенка, Д. Смилова, В.В. Салтинського, С.Я. Боринця, М. Фрідмена, В.А. Вергуна, Е. Леві-Єяті, Е. Штурцнеггер, Ф. Штурц-неггер, Д. Ломбарді, Н. Вудс, Ф. Хайека, Г. Мінне, Д. Мак'юена, К. Рейн-харт, М. Найта, К. Рогоф, Дж. Шамбо. В. Євстигнеєва, Е. Звонової, Т. Кілікії, Л. Красавіної, К. Ларіонова, М. Кравець, М. Рибалкіна, Дж. Сакса, С. Солодовникова, А. Танька, Д. Філіппова, Р. Хасбулатова.

Об'єктом дослідження виступає система міжнародних фінансово-кредитних інституцій.

Предмет дослідження – розкриття теоретико-методологічних та практичних аспектів щодо функціонування системи міжнародних фінансово-кредитних інституцій.

Метою магістерської роботи є розкриття теоретико-методологічних засад функціонування міжнародних фінансово-кредитних інституцій у глобальній системі фінансово-економічних відносин та обґрунтування основних перспектив діяльності міжнародних фінансово-кредитних організацій в регулюванні відносин між країнами.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі **завдання**:

- Дослідити сутність та значення міжнародних фінансово-кредитних організацій у економічному розвитку країни
- Визначити основні етапи становлення й розвитку системи фінансово-кредитних інституцій
- Проаналізувати участь міжнародних фінансово-кредитних інститутів в модернізації економіки України
- Визначити роль та напрямки діяльності міжнародних фінансових інституцій у регулюванні фінансово-кредитних відносин між країнами
- Проаналізувати основні напрямки та результати діяльності міжнародних фінансово-кредитних організацій
- Визначити перспективи діяльності міжнародних фінансово-кредитних організацій в регулюванні відносин між країнами
- Проаналізувати співпрацю України з міжнародними фінансово-кредитними інституціями як чинник економічного розвитку держави

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження системи міжнародних фінансово-кредитних інституцій є сукупність загальних та спеціальних методів наукового пізнання. Серед них слід виділити наступні. Головним у цій системі є загальнонауковий діалектичний метод, за допомогою якого у роботі питання та проблеми розглядалися та вирішувалися в єдності суспільного змісту та правової форми. Історико - правовий метод використовувався у двох аспектах: при аналізі становлення та розвитку системи міжнародних фінансово-кредитних інституцій; при порівнянні поглядів

сучасних експертів та класиків фінансово - правової науки минулих століть. При дослідженні основних характеристик міжнародних фінансово-кредитних інституцій (принципів, функцій, завдань тощо) використано структурно-функціональний метод та метод системного аналізу, що дозволяє визначити місце та значення міжнародних фінансово-кредитних інституцій в системі економічних відносин, щоб зв'язати правила, що регулюють відносини у сфері фінансово-кредитних відносин, з іншими нормами, що регулюють фінансові відносини, проаналізувати структуру механізму міжнародних фінансово-кредитних інституцій та окремі його елементи. Метод системного аналізу відіграє велику роль в аналізі діяльності міжнародних фінансово-кредитних інституцій, дозволяє аналізувати та розробляти пропозиції щодо координації своїх дій та досягнення найбільш ефективних результатів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в узагальненні існуючих понять сутності міжнародних фінансово-кредитних організацій у економічному розвитку країни та пропозиції власного сформованого визначення.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ, ЯК ІНСТИТУТІВ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН

1.1. Сутність та значення міжнародних фінансово-кредитних організацій у економічному розвитку країни

З кінця ХХ ст. на розвиток світу в цілому та економіки зокрема впливають різні процеси, які вже детально вивчені [34]. Феномен глобалізації – це формування єдиного, мережевого світу, в якому чинники глобального порядку не лише підсилюють свої раніше відокремлені фрагменти, а й надають на них трансформуючий вплив [35]. Дослідження цих процесів показали, що нинішня хвиля глобалізації характеризується широкомасштабним переміщенням товарів і послуг, капіталів і людей між країнами, а глобальні комунікаційні та інформаційні системи, міжнародні економічні та фінансові організації та корпорації утворюють площину сучасної економіки світу в меншій мірі без винятку, куди всі економіки переплетені [36].

Низка якісних і кількісних змін, що відбуваються у світовій економіці в умовах глобалізації, дозволяють виділити її основні елементи та характеристики. Як зазначає Дж. Сорос, «примітною особливістю глобальної капіталістичної системи є мобільність капіталу, інформації та підприємництва». По-перше, глобалізація супроводжується стрімким розвитком торговельно-економічних відносин – темпи зростання світової торгівлі перевищують зростання світового валового внутрішнього продукту, а частка експорту ВВП до країн значно зростає. Світовий експорт у 2019 році склав 1943 млрд дол. і збільшився в порівнянні з 2011 роком на 9,4%, а світовий імпорт - на 19 774 млрд. дол. і збільшився на 9,3% порівняно з 2011 р. [38]. Організаційна структура багатьох секторів світової економіки базується на глобальних ланцюгах створення вартості, які функціонують як багатонаціональні мережеві структури, які приділяють кожній країні лише частину ланцюга вартості.

Роздробленість міжнародного виробництва істотно змінила архітектуру світового господарства.

Світові тенденції інтернаціоналізації виробництва і капіталу, розвиток стратегічних альянсів і лібералізація зовнішньої торгівлі поставили міжнародні фінансово-кредитні організації в центр глобального економічного розвитку, які є рушійними силами світової економіки, невід'ємною частиною сучасної системи міжнародних економічних відносин.

Процеси міжнародної міграції розвивалися безпрецедентно. За даними ООН, кількість міжнародних мігрантів у 2020 році досягла 272 мільйонів осіб, що на 51 мільйон більше, ніж у 2010 році. Сьогодні мігранти становлять 3,5% населення світу (порівняно: 2000 – 2,8%) [40]. Найбільш динамічні процеси в умовах глобалізації мають місце у фінансовому секторі. Річна торгівля іноземною валютою приблизно у 80 разів перевищує світову торгівлю товарами, а оборот на міжнародних фондових і валютних ринках у десять і навіть сто разів перевищує торговий оборот. Експорт капіталу у формі прямих інвестицій зростає в 2-3 рази швидше за світову торгівлю. На думку Дж. Сороса, світова економіка характеризується не лише вільною торгівлею товарами та послугами, а ще більше вільним рухом капіталу, а глобальні фінансові ринки мають сильний вплив на економічне середовище. Усі ці зміни суттєво вплинули на економіку країн, світове господарство, міжнародні відносини, менталітет та спосіб життя мільйонів людей у всьому світі.

Дослідження глобалізації визначає низку позитивних тенденцій у глобальному розвитку, зокрема швидке економічне зростання в багатьох країнах у результаті відкриття ринків для міжнародної торгівлі, збільшення іноземних інвестицій, поширення нових технологій, створення мільйонів робочих місць, дерегуляції і зростаючі ринки Гнучкість і підвищення рівня життя населення, значне розширення асортименту споживчих товарів, створення умов для вільного поширення інформації в раніше закритих суспільствах.

Окрім глобальних проблем міграції, економічної нерівності та навколишнього середовища, за словами нобелівських лауреатів 2019 року А. Банеджі та Е. Дюфло, додалися недовіра до урядів, соціальне розшарування та політичні потрясіння. Відмінності між людьми та політичними партіями стають гострішими, одна сторона не чує іншу [41]. Із зростанням взаємозалежності світу зростає взаємна вразливість різних країн, що загострює проблеми національної економічної, соціальної, інформаційної та військової безпеки. Поширення кризових явищ у світовій економіці стає все швидшим і ширшим, що яскраво продемонстрували регіональні кризи другої половини 1990-х років, світова фінансова криза 2008 року та криза, спричинена пандемією COVID-19. Прискорення розвитку інформаційних технологій вимагає більшого захисту персональних даних. Поява більш складних вірусів загрожує руйнуванням глобальних комп'ютерних систем. Відмінності в релігійній та культурній ідентичності служать джерелом напруженості між країнами і народами. Суперництво націоналістичних прагнень загрожує колективній безпеці. І цей список нових глобальних загроз можна розширити. Дж. Харарі зазначає, що світ стає все більш глобальним і зростає його вплив як на окремих людей, так і на суспільство в цілому, на нашу поведінку та мораль. На тлі революції в інформаційних технологіях та штучному інтелекті питання подальшої довіри до лібералізму, вільного ринку та прав людини зайшли в глухий кут.

Наразі жодна з країн не готова взяти на себе відповідальність за надання соціальних послуг, необхідних для ефективного функціонування та стабільності світової економіки, а також за ефективний контроль над міжнародними інституціями, які підтримують відкриту торгівлю, підтримують стабільність грошово-кредитної системи та забезпечити її упорядковане функціонування ринків глобальних фінансових систем. У таких умовах координація та визначення напрямів розвитку на міжнародному рівні вимагає прийняття спільних обґрунтованих рішень, а національні інтереси частіше виходять за межі національних кордонів. Поява нових ринків (іноземної валюти та капіталу, об'єднаних на глобальному рівні), нових інструментів (Інтернет,

інформаційні мережі), нових організацій (СОТ, транснаціональні корпорації), міжнародних виробничих мереж, нових правил (багатосторонні угоди з торгівлі, послуг, інтелектуальної власності). власність, що захищає привілеї національної політики і є обов'язковими для національних урядів), міжнародна міграція та глобальні ризики вимагають формування глобальних інститутів. Надзвичайно високий рівень економічної взаємозалежності у всьому світі підсилює необхідність створення системи глобального управління. При впровадженні механізмів і принципів глобального управління враховуються особливості сучасного рівня глобалізації, які відповідають цілям сталого розвитку на 2016-2030 роки (The 2030 Agenda for Sustainable Development), прийнятим Генеральною Асамблеєю ООН.

Пошук інститутів глобального управління триває вже давно, і думки щодо варіантів і способів їхньої роботи розходяться. Ще на початку 1930-х років Г. Уеллс висунув ідею створення всесвітньої федеративної держави з далекосяжними повноваженнями. При утворенні Організації Об'єднаних Націй А. Ейнштейн і А. Дж. Тойнбі ввели концепцію створення світового коаліційного уряду. Деякі дослідники вказують на можливість і необхідність створення єдиної глобальної сфери права та глобальних органів економічного та політичного управління.

Оскільки процес сучасної глобалізації розвинувся не так давно, він ще не інституціалізований та не врегульований, оскільки не створено відповідних структур та механізмів управління. У цьому контексті Дж. Стігліц стверджує, що у нас немає світового уряду, який відповідав би за те, щоб народи всіх країн контролювали процес глобалізації у спосіб, який можна порівняти з тим, яким національні уряди керували процесом розвитком нації. Замість цього ми маємо те, що можна охарактеризувати як глобальне управління без світового уряду, в якому кілька інституцій - Світовий банк, МВФ, СОТ і кілька інших світових гравців - міністерства фінансів, міністерства внутрішньої та зовнішньої торгівлі тісно пов'язані з фінансами і комерційні інтереси домінують на сцені, але переважна більшість їхніх рішень залишаються майже безмовними.

За цих умов виникла потреба у створенні міжнародних організацій різної спрямованості для ефективного регулювання відносин між країнами. Концепція глобального управління є відносно новою в міжнародних відносинах і характеризується як процес спільного управління, який об'єднує уряди, міжнародні неурядові організації та інститути громадянського суспільства для досягнення спільних цілей [43].

М. Фіннемора та М. Барнетт у своїх дослідженнях «Правила для світу» [44] і «Політика, влада та патологія міжнародних організацій» [44] розглядають міжнародні організації як установи, які мають певну автономію від своїх засновників і створюють власні нормативні акти, які безпосередньо впливають на їх діяльність.

Р. Кохен зазначає, що створення та зміцнення міжнародних інституцій є ключем до ефективного співробітництва між країнами, оскільки вони діють на основі певних правил, зобов'язань і членства, і суворе дотримання кожної сторони вимагається, щоб разом спробувати вирішити свої власні проблеми [46]. У нинішньому контексті вже існують деякі глобальні інститути управління, а глобальні проблеми вирішуються на рівні Організації Об'єднаних Націй, Міжнародної організації праці, Світового банку, Міжнародного валютного фонду та Світової організації торгівлі. Певний вплив на глобальні проблеми мають США, спільна зовнішня політика інтеграційних угруповань, особливо Європейського Союзу та ін. [47]

На думку українського вченого В.Р. Сіденка, помітні структурні зміни у світовій економіці потребують системних змін у глобальному управлінні. З початку ХХ ст. поступово виникло нове бачення критеріїв ефективності такого управління, спрямоване на:

- сприяння глобальному партнерству на основі посилення багатосторонніх підходів до вирішення проблем;
- забезпечення соціально-економічного зростання, сталого та рівного доступу в інтересах усіх сторін (особливо найслабших);

- підтримка країн, що розвиваються, та країн з економікою, що розвивається;
- забезпечення глобальної продовольчої та енергетичної безпеки тощо [48].

На думку експертів, демонтаж торгових бар'єрів та більша інтеграція національних економік, має великий потенціал для розвитку, але для виконання цього завдання необхідно кардинально переосмислити механізм взаємодії та впливу на життя країн, як у міжнародних угодах, так і в міжнародній політиці.

1.2 Основні етапи становлення й розвитку системи фінансово-кредитних інституцій

Однією з головних тем глобального управління є фінансово-економічне регулювання. Міжнародні фінансові організації є основними регуляторами міжнародної валютно-фінансової системи і є основним джерелом фінансової, технічної та аналітичної допомоги країнам, які стикаються з короткостроковими проблемами платіжного балансу або соціально-економічними змінами. Посилення кризових явищ у світовій економіці особливо охоплює діяльність МФО щодо передбачення, запобігання та подолання їх наслідків.

Міжнародний валютний фонд і Світовий банк є результатом Бреттон-Вудської конференції 1944 року, метою якої було закласти основи економічного співробітництва та розвитку для зміцнення та зростання світової економіки. Обидві організації продовжують орієнтуватися на цю мету, але їх діяльність постійно адаптується до змін економічного розвитку та появи нових глобальних викликів. МВФ зосереджується на макроекономічній та фінансовій стабільності, а Світовий банк — на довгостроковому економічному зростанні та скороченні бідності.

Становленню сучасної системи МФО передували кілька етапів. Поштовхом до формування МФО стала промислова революція, що відбулася в Західній Європі, США та Японії в другій половині XIX ст. Інтенсифікація фінансових відносин між країнами викликала необхідність стандартизації їх зусиль. Якісно новим етапом у розвитку міжнародних валютних відносин став революційний тоді «класичний золотий стандарт» [49]. Паризька конференція, що відбулася в 1867 р., визнала золото основною одиницею міжнародних розрахунків і вперше окреслила напрямок уніфікації різних грошових систем, а «золотий стандарт» став першою міжнародною валютною системою [50].

Після Першої світової війни країни почали відновлювати свою економіку і скликали Міжнародну конференцію в Генуї в 1922 році, щоб повернутися до довоєнного економічного режиму, відомого як Велика депресія 1929–1933 років. Однак рішення конференції є важливим кроком до створення основи для багатостороннього регулювання економічних відносин між країнами за міжнародним правом [51].

Одним із наслідків першої світової економічної кризи стало створення в 1930 р. першої Міжнародної фінансової організації (МФО) - Банку міжнародних розрахунків (БМР), який керував політикою центральних банків і фінансових установ різних країн, зокрема Бельгії, Великобританії, Німеччини, Італії, Франції, Японії. Основним завданням БМР було сприяння співпраці між центральними банками країн, сприяння умовам здійснення міжнародних фінансових операцій та міжнародного регулювання валютно-фінансових відносин. Хоча діяльність цієї фінансової установи суттєво та ефективно не змінилася до кінця Другої світової війни, це стало початком системи МФО.

Таким чином, основними причинами виникнення міжнародних фінансових організацій була необхідність створення нової міжнародної валютної системи, яка мала б відновити економічний порядок після фінансового хаосу між двома світовими війнами: гіперінфляція в одних країнах, хвороблива дефляція - в інших. а також Велика депресія.

Закінчення Другої світової війни ознаменувалося заснуванням сьогодні найважливішої міжнародної організації – Організації Об'єднаних Націй, діяльність якої пов'язана насамперед із забезпеченням безпеки та миру. Крім того, були створені важливі організації для управління світовою економікою, зокрема Міжнародний валютний фонд і Міжнародний банк реконструкції та розвитку, які стали результатом Бреттон-Вудської конференції 1944 року (офіційно відомої як Валютно-фінансова конференція ООН). Конференція була заснована на концепціях Гаррі Уайта (Казначейство США) та Джона Кейнса (Казначейство Великобританії). Суть нового порядку, який отримав назву Бреттон-Вудської системи, полягала в конфігурації фіксованих, але регульованих курсів різних валют до долара США, вартість яких фіксувалася в золоті.

Бреттон-Вудська конференція фактично розглядала майбутнє структури та принципів глобального управління. Якщо план Дж. Кейнса передбачав глобальне управління на основі цих організацій, які мають суто технічний характер, мають мінімальні повноваження і фактично аполітичні та залишають ключову політичну роль у міжнародному регулюванні держав, то план Г. Уайта пропонує якісно інший підхід, а саме – заклав основи глобального управління на базі міжнародних фінансових організацій – МВФ та Світового банку як суб'єктів світової політики, які мають свою політичну суб'єктивність, внутрішні норми, цілі та методи їх досягнення. .

У 1950-1960-х роках процеси деколонізації у світі, зокрема в Африці, призвели до того, що велика кількість нових незалежних держав приєдналася до МВФ і Світового банку. Ці країни мали значні проблеми на шляху до соціально-економічних перетворень і вкрай нерозвинену інфраструктуру. Здобуття незалежності дозволило цим країнам розраховувати на підтримку в розвитку економічного потенціалу та політичного досвіду. У міру розвитку економіки цих країн підхід МФО до допомоги урядам у боротьбі з боргом і бідністю змінився. Крім того, цей період ознаменувався створенням

регіональних організацій у різних частинах світу, таких як Міжамериканський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку.

У 1970-х роках міжнародна валютна система знову зазнала радикальних змін: демонетизація золота (втрата валютної функції золота) і остаточний перехід до використання провідних світових валют у міжнародних розрахунках, а також створення нового міжнародного валютного резерву - спеціальні права запозичення), міжнародна резервна валюта, яка випускається та розподіляється між країнами-членами фонду. Ця валюта використовується для безготівкових міжнародних розрахунків, купівлі іноземної валюти та кредитів. Ця ідея якнайкраще відповідала потребам інтернаціоналізації світових економічних зв'язків, що зросла з кінця ХХ ст. в умовах глобалізації світової економіки.

Зростання ролі МФО зумовлено такими факторами:

- посилення інтернаціоналізації економічного життя та швидкий розвиток транснаціональних корпорацій і транснаціональних банків, діяльність яких виходить за межі національних економік;
- поглиблення процесів глобалізації в економіці та фінансовому секторі;
- розширення міжбюджетних форм регулювання валютно-фінансових відносин у рамках регулювання міжнародних економічних відносин;
- необхідність, зважаючи на зростання нестабільності міжнародної валютної системи та фінансових ринків, створення організаційної основи для міжурядового механізму спільного вирішення валютно-фінансових проблем глобального економічного розвитку [52].

Із зростанням глобалізації та взаємозалежності між промислово розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, цілі та функції МФО стали більш помітними. Крім того, нематеріальна допомога, зокрема країнам, що розвиваються, і найбільш бідним країнам стала однією з основних функцій їх діяльності (табл. 1.1).

Таблица 1.1

Цілі та функції МФО

Цілі	Функції
Стабілізація та розвиток міжнародної валютно-фінансової системи	Виступає як регулятор світової економіки та міжнародних валютно-фінансових відносин
Міжурядове валютно-кредитно-фінансове регулювання	Моніторинг міжнародної валютної системи
Розробка і координація стратегії й тактики розвитку міжнародної валютної системи	Розробка та узгодження стратегії та тактики розвитку міжнародної валютної системи
Накопичення фінансових ресурсів та їх використання для забезпечення стабільності національного, регіонального та глобального економічного розвитку	Пропонувати технічну допомогу та консультації країнам-членам та обмінюватися досвідом з країнами, які перебувають у соціально-економічному періоді
Збір та аналіз інформації, а також дослідження міжнародних фінансових відносин	Моніторинг економічної ситуації країн-учасниць та виконання ними зобов'язань перед МФО

Джерело: складено на основі [53]

Саме поява нових центрів сили та швидкий соціально-економічний розвиток країн, що розвиваються, поряд із традиційними центрами сили змінюють архітектуру світу у бік багатопольярного світу. Світова фінансова криза 2008 року остаточно підтвердила неефективність глобальної фінансової архітектури та управління та закріпила лідируючі позиції G-20 у світовій економіці.

Однак МФО залишаються важливою частиною сучасної глобальної фінансової архітектури. Як уже зазначалося, створення цих організацій сягає повоєнного періоду, а їх функціонування та розвиток є як важливою умовою, так і елементом механізму поглиблення світогосподарських зв'язків. Процес розвитку міжнародних валютних відносин історично та об'єктивно характеризується створенням цілісної інституційної структури, до складу якої входять універсальні (глобальні) та регіональні (багатосторонні) фінансові організації, а також інші валютно-фінансові інститути.

Основними видами МФО є універсальні (мегарегулятори фінансової системи), які координують валютні відносини в рамках світової економіки та вносять значний внесок у глобалізацію фінансових відносин, та регіональні

банки розвитку, які фінансують проекти, пов'язані з економічним реформуванням країни або групи країн у межах окремих країн. Існує також ряд інших багатосторонніх банків розвитку, включаючи Ісламський банк розвитку, Міжнародний фонд розвитку сільського господарства, Європейський інвестиційний банк та нещодавно створений Азіатський банк інфраструктурних інвестицій, кожен з яких має відносно обмежене членство.

Центральною організацією світової економіки та міжнародної валютної системи за обсягом та універсальністю членства є МВФ. МВФ був створений після Другої світової війни для нагляду за міжнародною валютною системою і почав відігравати важливу, якщо не важливу, роль у світовій фінансовій архітектурі. У той же час МВФ почав відігравати важливу роль у виконанні рішень провідних країн світу – G-7 як ключового учасника в реалізації системи регулювання світової економіки, міжнародної координації, координації макроекономічних політики країн-членів.

Сьогодні МВФ є найвпливовішою організацією, яка регулює структурні параметри світової економіки в цілому та макроекономічну політику кожної країни-члена з метою досягнення стабільності у світовій економіці. У нових умовах МВФ розробив нові інструменти, але потоки капіталу приватного сектора були більш гнучкими, а ще більш інтегрована світова економіка була нестійкою, що призвело до серії великомасштабних боргових криз у 1980-х роках. Почали проявлятися ризики та негативні риси глобалізації, що викликало протести серед населення. За словами В. П. Колосової, враховуючи позитивну роль, яку він відіграв під час нещодавньої світової фінансової кризи, незважаючи на недоліки його мандату, нещодавня реформа МВФ дає можливість підвищити ефективність, зокрема, щодо запобігання кризових явищ і реагування на них у країнах-членах [45].

Основним завданням МВФ є забезпечення стабільності міжнародної валютної системи. Для виконання свого завдання, фонд здійснює три основні напрямки діяльності.

1. Наглядає за міжнародною валютною системою відповідно до статті IV Статуту «Щорічної оцінки економічної політики» та контролює економічну та фінансову політику 189 країн-членів. У рамках цього процесу, що відбувається як у глобальному масштабі, так і в окремих країнах, МВФ визначає можливі ризики для стабільності міжнародної валютної системи та дає рекомендації щодо необхідності коригування глобальної макроекономічної політики. На основі аналізу податкової, грошово-кредитної та монетарної політики, а також стану платіжного балансу країн розроблено рекомендації щодо розвитку та коригування економічної, фінансової та валютної політики країн.

2. Надає позики країнам-членам, які мають реальні або потенційні проблеми з платіжним балансом. Фінансування здійснюється через різноманітні механізми позики, які залежно від соціально-економічного розвитку країни передбачають виконання країною-позичальником ряду умов та заходів. Можна виділити наступні кредитні угоди МВФ:

- більшість загальної допомоги МВФ надається через кредитну систему резервного користування (SBA), яка призначена для вирішення короткострокових проблем платіжного балансу; тривалість програми зазвичай становить 12-24 місяці;

- гнучка кредитна лінія (FCL) призначена для країн з високими та стабільними економічними показниками, виваженою фінансовою політикою та успішним досвідом реалізованої політики, термін дії FCL коливається в межах 1-2 років;

- лінія превентивної підтримки та ліквідності (PLL) призначена для країн зі стабільними економічними показниками завдяки економічній політиці та успішному досвіду реалізації цієї політики; тривалість PLL коливається від 6 місяців до 2 років;

- розширений кредитний механізм (EFF) був створений для допомоги країнам у вирішенні середньо- та довгострокових проблем платіжного балансу, які потребують фундаментальних економічних реформ; використання такого механізму значно зросло після світової

фінансової кризи 2008 року; цей механізм передбачає 3-4 роки кредитування для подолання труднощів платіжного балансу, спричинених макроекономічними проблемами виробництва, торгівлі та ціноутворення;

– механізм швидкого фінансування (RFI) надає швидку фінансову допомогу з мінімальною кількістю умов всім країнам, що розвиваються, без винятку вкрай потребують угоди про платіжний баланс [43]

Слід підкреслити, що МВФ є глобальним центром досліджень та інформації про міжнародні економічні та валютні відносини, а також форумом для дискусій та пошуку рішень на різні теми. Щорічно в рамках МВФ публікуються тисячі доповідей, статей, досліджень і приміток на різні теми світової економіки та економічного розвитку і є джерелом макроекономічного аналізу різних регіонів і країн, а тому оцінки та дослідження експертів МВФ часто є основою для економічної політики.

1.3. Участь міжнародних фінансово-кредитних інститутів в модернізації економіки України

У світі практично немає жодної країни, яка б використовувала лише власні фінансові ресурси для проведення ефективної соціально-економічної політики. Зовнішні запозичення є інструментом реалізації економічної стратегії та важелем державного регулювання у багатьох країнах.

Останніми роками в Україні спостерігається стійка тенденція до зростання зовнішніх державних запозичень. Нездатність держави самостійно вирішувати проблеми фінансування видатків державного бюджету призводить до поглинання нових коштів, які вливаються в загальні фінансові ресурси держави і впливають на подальший розвиток економіки країни. Цей процес не завжди призводить до позитивних змін. Тому питання про те, скільки і на які

цілі беруться кредити, наскільки раціонально і ефективно витрачаються, сьогодні є надзвичайно актуальним.

Незбалансованість поточних платежів у світовій торгівлі змушує економіку країни перебувати в дефіциті, що в кінцевому підсумку призводить до збільшення зовнішніх запозичень. Зовнішні запозичення — це міжнародний рух готівки кредитного характеру, що призводить до створення боргових цінних паперів в іноземній валюті і характеризується певним циклом: залучення, використання, обслуговування та погашення.

Зовнішні запозичення активно залучаються всіма країнами на державному рівні. Під зовнішніми державними запозиченнями розуміють процес залучення фінансових ресурсів від іноземних фізичних та юридичних осіб, урядів та міжнародних організацій, що призводить до створення зовнішнього боргу [57].

Метою залучення зовнішніх державних позик є покриття дефіциту бюджету на державному та регіональному рівнях, проведення структурних реформ, цільове фінансування різних програм, поповнення необхідних валютних резервів, обробка зовнішніх рахунків та рефінансування раніше випущених державних облігацій.

Важливим і неоднозначним є питання впливу державних зовнішніх запозичень на економічні процеси та на міжнародну конкурентоспроможність країни. Багато вчених з різних шкіл і дисциплін наголошують на негативному значенні використання державних позик, оскільки вони ставлять під загрозу фінансову безпеку економіки країни. У той же час деякі автори стверджують, що залучення державою іноземного кредиту позитивно впливає на макроекономічні процеси. Зокрема, зовнішні запозичення допомагають залучити додаткові фінансові ресурси в країну, відкрити доступ до досягнень науки і техніки, отримати сучасний досвід управління.

Зовнішні запозичення державою, як невід'ємна частина кредитної системи в цілому, мають широкий спектр впливу на економічний розвиток країни (табл. 1.2). Позитивна чи негативна роль зовнішніх запозичень залежить

від оптимальності його обсягу, спрямованості та ефективності використання коштів.

Таблиця 1.2

Вплив зовнішніх державних запозичень на розвиток національної економіки

Позитивний вплив	Негативний вплив
Сприяти залученню додаткових фінансових ресурсів для країни; збільшення ресурсів економічного розвитку країни	Збільшення зобов'язань країни перед міжнародними кредиторами; поява зовнішнього боргу, проблеми їх обслуговування.
Сприяти покращенню економічної ситуації та дати можливість країні розв'язати внутрішні кризи та запобігти впливу зовнішніх глобальних економічних явищ.	Виникнення диспропорцій у відтворенні національного продукту в міру розвитку прибуткових галузей і затримується розвиток тих галузей, до яких не залучений іноземний кредит.
Сприяти досягненню фінансової стабілізації, створити збалансований бюджет та створити умови для подальшого економічного зростання.	Мобілізація заборгованості значних фінансових ресурсів, які часто виходять за межі потенціалу країни-позичальника; Збільшення податкового навантаження при обслуговуванні зовнішніх боргів.
Внесок у вирішення проблем ринкової реформи: структурна перебудова національної економіки, модернізація технологічної бази компаній, розвиток експортного потенціалу, насичення внутрішнього ринку споживчими товарами..	Позики лише для погашення дефіциту, фінансування поточних державних витрат та обслуговування раніше накопиченого боргу можуть підірвати стабільність грошово-кредитної та банківської системи; Дисбаланс у державній фінансовій системі та боргова криза
Відкритий доступ до досягнень науки і техніки, сучасного досвіду управління..	Поширення політичного та економічного впливу міжнародних економічних інститутів у країнах-позичальниках; Підтримка в своїх сприятливих країнах віруючих у політичні та економічні режими, маріонеткові уряди
Допомагають стабілізувати економіку під час спадів, оскільки вони запобігають різкому падінню сукупного попиту.	Зростає залежність державних фінансів від коливань на світових фондових і валютних ринках, зростає ризик кризи ліквідності.
	Посилення конкуренції між країнами за ринки збуту, джерела сировини та інвестицій.

Джерело: систематизовано автором

Зовнішнє фінансування є потужним важелем довгострокового економічного зростання лише за умови ефективного та раціонального використання та узгодження зі стратегічними цілями економічного розвитку

[59]. Якщо в той же час накопичення іноземного кредиту супроводжується значними структурними дисбалансами та ризиками у стратегічно важливих сферах економіки, кредитна політика стає передумовою макроекономічної нестабільності та підвищує ймовірність того, що економіка стане більш вразливою до зовнішніх шоків.

У 1990-х роках Україна почала звертатися за зовнішніми позиками до міжнародних фінансових організацій та розвинених країн. В основному вони мали форму фінансових позик на покриття дефіциту бюджету для забезпечення фінансової стабільності та цільових (інвестиційних) позик. При цьому не всі доступні варіанти запозичень були використані, і наша держава стала великим міжнародним боржником.

Зараз одним із найважливіших фінансових партнерів України є МВФ. Кошти МВФ в основному спрямовувалися на поповнення резервів Національного банку України (для підтримки національного обмінного курсу), але частина їх використовувалася на потреби уряду для виконання зовнішніх зобов'язань (погашення раніше отриманих кредитів).

Проте слід зазначити, що кредитори висувають відповідні вимоги щодо реформування при наданні кредитів з метою збалансування державного бюджету. З 2014 року в Україні відбулася значна фіскальна консолідація, реструктуризація банківського сектору, перехід на гнучкий обмінний курс, перехід до більш прозорої системи державних закупівель та спрощення регулювання компаній; Тарифи на газ та електроенергію, реформування системи соціального забезпечення, ухвалення пакету реформ системи охорони здоров'я, створення антикорупційних органів та декларування майна державними службовцями тощо [60]. Проведені реформи мають неоднозначну оцінку в суспільстві. Адже не завжди вимоги кредиторів відповідають національним інтересам України.

Важливим для України є співробітництво з Групою Світового банку (СБ), яке розпочалося у 1992 році. За 25 років співпраці загальний обсяг банківських

операцій в країні перевищив 10 мільярдів доларів. США у близько 70 проєктах і програмах [62].

З 2014 року Група Світового банку надала Україні близько 5,5 мільярдів доларів. США у вигляді серії двох позик на політику розвитку (PPR), семи нових інвестицій та гарантії покращення ключових державних послуг (централізоване опалення, електроенергія, дорожня інфраструктура, водопостачання та санітарія, охорона здоров'я та соціальний захист), підтримки реформ (через консультації щодо розробки та впровадження основних структурних реформ) та розвитку приватного сектору (фінансування низки поточних проєктів) [62].

20 червня 2017 року Керівна рада Світового банку затвердила концепцію партнерства Світового банку з Україною на 2017-2021 роки, головною метою якої є сприяння сталому та всеосяжному відновленню української економіки. Ключові напрямки партнерства Україна-Світовий банк на 2017-2021 роки включають управління державними фінансами та реформу державного управління; Антикорупційна діяльність; Зміцнення фінансового сектору; Поліпшення інфраструктури; Земельна реформа, медична реформа; приватизація; Соціальна підтримка; Створення рівноправного партнерства в приватному секторі тощо.

Значну підтримку економічним реформам в країні надає Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), який є найбільшим фінансовим інвестором в Україні та надає кошти на певні інвестиційні проєкти.

З метою забезпечення української економіки додатковими кредитними ресурсами буде продовжено фінансове співробітництво з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ), кошти якого спрямовуватимуться на реалізацію важливих інфраструктурних, енергетичних, екологічних та інших інвестиційних проєктів загальнодержавного значення. За фінансової підтримки ЄІБ в Україні реалізується 13 проєктів енергетичної та транспортної інфраструктури.

Серед сучасних тенденцій у сфері зовнішніх запозичень України можна виділити:

- високу залежність від зовнішніх запозичень;
- нестабільність і непередбачуваність зовнішніх запозичень; неефективне використання позикових коштів, які використовуються не на інвестиційні цілі, а на фінансування поточних витрат домогосподарств, покриття дефіциту бюджету, обслуговування та погашення минулих боргів;
- неможливість відстоювати національні інтереси від донорів при отриманні зовнішнього кредиту;
- вплив корупції на використання позикових коштів;
- зростання зовнішнього боргу держави.

На нашу думку, на зниження ефективності кредитування впливає відсутність затвердженого порядку та критеріїв оцінки кредитної ефективності, а також механізму економічної відповідальності за кредитування та якості рішень, які приймаються під час адміністрування їх запозичень.

Щоб позикові кошти не накопичувались, до питання подальшого залучення зовнішніх фінансових ресурсів необхідно підходити насамперед з точки зору їх ефективного використання для економічного розвитку країни. Для цього Україні необхідно розробити якісно нову кредитну стратегію, яка має орієнтуватися на вирішення важливих завдань розвитку національної економіки та використання інвестиційно-інноваційних факторів економічного зростання.

Державне регулювання зовнішніх запозичень України має здійснюватися за такими основними напрямками, як визначення стратегії зовнішніх державних запозичень залежно від умов та джерел запозичень; Вибір оптимального механізму управління важелем, з якого складається зовнішній борг; Підвищення ефективності зовнішніх запозичень.

Стратегія залучення зовнішнього кредиту має бути розроблена на національному рівні та узгоджена з регіональними органами. При розробці важливо враховувати як внутрішню специфіку розвитку країни, так і світову

ситуацію. Стратегія повинна передбачати створення умов, що забезпечують збалансоване придбання необхідних фінансових ресурсів для вирішення довгострокових економічних завдань; Визначення найбільш оптимальних напрямків управління боргом; Можливості підвищення ефективності використання позикових коштів.

Розробка та впровадження механізму управління боргом мають бути спрямовані на вдосконалення законодавчої бази та визначення реальних потреб у державних кредитах; управління ресурсами, залученими до фінансування конкурентоспроможних галузей економіки, реалізації програм інституційного та інвестиційного розвитку країни; Узгодження політики державних облігацій з бюджетною, монетарною та фіскальною політикою; чіткий розподіл компетенцій між установами, які управляють зовнішніми запозиченнями з боку держави; Підвищити обґрунтованість підготовки та забезпечити ефективність реалізації проекту за рахунок зовнішніх державних запозичень [55; 57].

Державне регулювання зовнішнього кредиту з метою забезпечення ефективності його використання на цьому етапі має включати контроль та регулярну звітність про використання кредиту; Аналіз очікуваних результатів та виявлення неефективності використання зовнішнього фінансування; Вибір альтернативного фінансування державних проєктів залежно від пріоритетності; Оцінка ефективності використання зовнішніх коштів вже здійснених проєктів; Підвищення ефективності співпраці з міжнародними фінансовими та бізнес-організаціями.

РОЗДІЛ 2. АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

2.1. Визначення ролі та напрямків діяльності міжнародних фінансових інституцій у регулюванні фінансово-кредитних відносин між країнами

Міжнародний валютний фонд останнім часом став дуже популярним через пандемію COVID-19 та кризу, викликану пандемією. Надаючи фінансування більш ніж 80 країнам лише у 2020 році [3], Фонд викликав багато суперечок і дискусій щодо наслідків цієї співпраці. Надаючи кредити своїм країнам-членам, МВФ натомість висуває вимоги до країн, які повинні бути виконані, щоб отримати транші. З цими вимогами фонд змінює політику держав, що в свою чергу призводить до змін на міжнародному рівні. Це означає, що МВФ має вплив на міжнародні відносини в реалізації своєї фінансової політики.

Цей ефект проявляється в тому, що, по-перше, МВФ регулярно вносить зміни до світової валютної системи при регулюванні міжнародних валютно-фінансових відносин, контролює дотримання своїх домовленостей країнами-членами, закладає принципи світової валютної системи, і встановлює правила поведінки у світовому співтоваристві

По-друге, МВФ очолив ініційований США підхід до демонетизації золота і послабив його роль у світовій валютній системі. Іншими словами, МВФ вплинув на те, що золото практично ігнорується в міжнародних відносинах [2].

По-третє, з 1969 року МВФ уповноважений створювати ліквідні фонди «на випадок довгострокової всесвітньої потреби в міжнародних резервах ліквідності» шляхом випуску «спеціальних прав запозичення» або скорочено СПЗ [1]. По суті, випускаючи СПЗ, МВФ намагався створити наднаціональну валюту.

По-четверте, МВФ регулює валютні курси країн-членів, надаючи рекомендації щодо змін в економічній політиці. Що стосується монетарної

політики, то МВФ виконує завдання зняття валютних обмежень шляхом реалізації фінансової політики фонду.

МВФ бере участь у регулюванні міжнародних валютних відносин шляхом надання позик і, зокрема, посередницьких послуг для країн-кредиторів і боржників, як координатор міжнародного кредитування та як гарант платоспроможності країн-боржників. Завдяки фінансуванню фонд також допомагає державам-членам усунути або скоротити дефіцит бюджету, збільшити золотовалютні резерви, що, у свою чергу, повинно допомогти країні стати активнішою на світовому ринку, активнішою у зовнішній торгівлі та розвивати відносини з партнерами. призвести до стабілізації та покращення міжнародних відносин.

Крім того, МВФ постійно (раз на рік) здійснює моніторинг макроекономічної та монетарної політики держав-членів, а також стану світової економіки (консультації з державними органами держав-членів) та багатосторонні дискусії (зазвичай двічі на рік). На основі цих даних МВФ публікує збірники інформації про економічну ситуацію у світі та темпи її зростання. Ця інформація потім використовується вченими для написання різноманітних наукових робіт та для розробки прогнозів майбутнього економічного розвитку країн-учасниць фонду.

МВФ пропонує своїм країнам-членам широкий спектр технічної допомоги та навчання. Фонд також активно співпрацює з іншими світовими фінансовими установами. Ці програми технічної допомоги важливі для країн, що розвиваються. Можна сказати, що вищезазначені моменти позитивно вплинули на систему міжнародних відносин МВФ.

Але протягом багатьох років діяльність Фонду часто критикували та звинувачували у негативному впливі на світову арені. Багато експертів стверджують, що діяльність Міжнародного валютного фонду визначається інтересами США, оскільки розмір квоти США в капіталі МВФ і кількість голосів (рис. 2.1) дають можливість накласти вето [3]. Щоб рішення було

прийнято в рамках Фонду, потрібно 85% голосів, Сполучені Штати не можуть мати майже 17% голосів, але можуть відхилити рішення.

Рис. 2.1. Розподіл голосів між країнами-учасницями МВФ

Джерело Побудовано автором за даними Офіційної сторінки Міжнародного валютного фонду [3]

Протягом кількох років США успішно блокували рішення додати китайський юань до кошика резервних валют [4]. Причиною цього був побоювання, що ворог займе ключову позицію у зовнішньоторговельному просторі і виведе Америку з посту наймогутнішої держави. Включення китайської національної валюти до кошика СПЗ показало втрату значення для США

Такий вплив США на діяльність фонду може призвести до змін у складі організації або навіть до перерозподілу глобальних принципів співпраці. Оскільки такі впливові члени МВФ, як Росія та Китай, хотіли вийти з МВФ і створити йому альтернативу, ця ідея не втілилася в життя, оскільки китайська валюта була визнана резервною валютою в МВФ.

Крім того, існує група людей, які вважають, що МВФ є організацією, яка повністю регулюється та керується Сполученими Штатами, щоб контролювати країни, що розвиваються, та регулювати світову економіку та фінансову

систему для власних потреб і користі. Так само, як фонд є свого роду «посередником», який перерозподіляє гроші між країнами-членами, його також часто звинувачують у збільшенні розриву між багатими та бідними країнами.

Слід також зазначити, що велика кількість країн стикається з негативним впливом програм МВФ на їхню економіку. Отримавши позику МВФ, країна-член змушена виконувати умови фонду, які є єдиними і майже однаковими для всіх країн-членів, незалежно від ситуації у відповідній країні-члені фонду. Ці умови майже не переглядаються і залишаються незмінними. Слід також зазначити, що реалізація та виконання цих програм часто призводить до невдоволення населення країн, що також призводить до невдоволення владою, яка працює з Фондом, і викликає масові страйки чи протести. Такою була ситуація в Україні, коли умовами отримання траншу МВФ було підвищення пенсійного віку, скасування встановлення спеціальних пенсійних виплат, підвищення цін на газ та електроенергію для комунальних підприємств на 50% та 40% відповідно, усі скасування пільг та підвищити податки на 50% транспортної діяльності [5].

Безсумнівно, такі умови та вимоги є суперечливими, принаймні для громадян України, які потерпають від цих обмежень. Крім того, МВФ часто радить країнам послабити своє трудове законодавство через скасування законів, колективних договорів і зниження заробітної плати.

Наступним елементом негативного впливу МВФ на міжнародні відносини є його фінансово-кредитний механізм. І хоча існує цей механізм для пом'якшення криз і ситуацій та стабілізації економіки, він робить країни залежними від фонду і створює в них ще більше боргів, які ще не виплачено. Країна не може просто оголосити дефолт і відмовитися виплачувати борг перед МВФ, тому що борги все одно нікуди подітися, країні доводиться вести переговори з міжнародними кредиторами про перепланування та/або списання частини боргу. Зрозуміло, що така ситуація негативно вплине на країну, її економіку, рівень життя та ставлення людей до влади. Ця країна опиниться в ситуації, коли від неї відвернуться всі зовнішні партнери, будуть введені

санкції і країна опиниться в міжнародній ізоляції. Простіше кажучи, МВФ контролює ситуацію з позичальниками через свої механізми кредитування.

Останнім часом зростає кількість різних джерел, які називають МВФ «кредитором останньої надії» [6]. Це пов'язано з тим, що коли країна зазнає кризи, її кредитоспроможність погіршується, що зменшує ймовірність повернення грошей кредитору. Це збільшує ризики для кредиторів, що призводить або до відмови від залучення коштів, або до банального підвищення кредитної ставки. У ситуації, коли всі інвестори, банки розвитку та міжнародні фінансові установи відвернулися від країни, залишається лише Міжнародний валютний фонд. На цьому тлі слід зазначити, що, особливо під час кризи, МВФ є як би «монополістом» у сфері міжнародних фінансових організацій і може впливати на країни-позичальники.

Що стосується впливу МВФ на міжнародні відносини, то слід підкреслити, що діяльність МВФ, як і діяльність інших установ, банків чи організацій, має як позитивні, так і негативні наслідки. Через свою кредитну та фінансову діяльність Фонд впливає на грошово-кредитну політику, відносини між країнами-членами та перерозподіл ресурсів між країнами-позичальниками та країнами-кредиторами. З іншого боку, МВФ звинувачують у тому, що він впливає на міжнародні відносини через фонд США, що фонд посилює нерівність у світі, розширює прірву між багатими та бідними, що МВФ надає позики для зменшення залежності країн-позичальників від фінансує та негативно впливає на країни, впроваджуючи неефективні та неефективні програми

У стратегічному документі Світового банку “Комплексні основи розвитку” визначено основні методи надання допомоги країнам, що розвиваються, побудовані за такими принципами: комплексність стратегій розвитку, що формуються на тривалий період; провідна роль країни, формулювання за участю місцевих зацікавлених сторін, керівництво та координація програм країною, що отримує допомогу через налагодження партнерства із зацікавленими сторонами, оцінювання досягнення розвитку за

допомогою результатів, що піддаються вимірюванню на місцях, із метою внесення коректив у стратегію з урахуванням результатів і мінливих обставин [16].

Діяльність МБРР базується на двох стратегічних цілях:

- сприяння економічному прогресу на користь найбільш вразливих верств населення країн, що розвиваються до 2030 року
- фінансування інвестицій для економічного зростання країни.

Основними засобами досягнення цих цілей є надання позик, гарантій, продуктів управління ризиками та експертних консультацій країнам із середнім і низьким рівнем доходу, а також координація діяльності для вирішення регіональних та глобальних проблем.

Фінансова підтримка країн зосереджена банком на вдосконаленні державних послуг та системи державних фінансів, бізнес-клімату для розкриття економічного потенціалу. Проекти банку здійснюються в соціальному, фінансовому, транспортному та державному секторах, в електроенергетиці та агропромисловому комплексі тощо.

Програми структурної перебудови МБРР передбачають підтримку певних реформ економічної політики, які насамперед спрямовані на зменшення торговельного дисбалансу, дефіциту бюджету або інфляції. Такі заходи, як приватизація держпідприємств, скорочення державних витрат, девальвація національної валюти, експортно-орієнтована політика в цілому сприяють залученню іноземних інвестицій, розвитку малого та середнього підприємництва, збільшенню загального доходу в Україні. країна, і мають достатні валютні резерви для погашення позик; Підвищення конкурентоспроможності економіки; Підвищення кредитоспроможності країни на міжнародному рівні; удосконалити грошово-кредитну політику держави.

Проте здійснення певних структурних реформ у співпраці з МБРР зазвичай має такі негативні наслідки:

- виникнення фінансової залежності держави від зовнішніх ресурсів;
- збільшення зовнішнього боргу країни;

- девальвація національної валюти;
- довгострокове зростання бідності через підвищення тарифів на газ та опалення;
- зниження соціальних виплат,
- зменшення субсидій для бідних,
- зниження доходів,
- зростання нерівності в суспільстві тощо.

МБРР пропонує своїм клієнтам фінансові продукти у зв'язку зі зміною валютних курсів, процентних ставок і цін на сировину, а також для боротьби зі стихійними лихами.

Більшість нових позик МБРР надав Європи та Центральної Азії (6,7 млрд доларів), а також Латинської Америки та Карибського басейну (5,7 млрд доларів), Східної Азії та Тихого океану (4,5 млрд доларів), Близького Сходу та Північної Африки (3,3 млрд доларів), Південна Азія (2,1 млрд) і Африка (1,2 млрд доларів). Серед секторів найбільше коштів було спрямовано на вдосконалення державного управління та судової системи (4,3 млрд доларів), фінанси (3,4 млрд доларів), а також енергетику та видобуток (3,2 млрд доларів).

МБРР фінансує найбідніші країни світу на надзвичайно вигідних умовах за допомогою безвідсоткових позик та грантів. Для визначення бідних країн, які можуть розраховувати на їхню фінансову допомогу, використовуються два критерії: рівень ВВП на душу населення, який не повинен перевищувати річний поріг, і неплатоспроможність країн, що перешкоджає доступу до інших джерел фінансування та збору коштів.

Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями важлива для реформування економіки будь-якої країни. Фінансова підтримка учасників сконцентрована на поліпшенні державних послуг і системи державних фінансів, бізнес-клімату для розкриття економічного потенціалу країн.

2.2. Аналіз основних напрямків та результатів діяльності міжнародних фінансово-кредитних організацій

Останніми роками спостерігається тенденція взаємодії світу та МВФ, що призвело до зниження попиту на кредити МВФ. Тобто країни, де економічна ситуація хоча б трохи стабілізувалася, схильні відмовлятися від кредитів МВФ і намагаються будувати свої відносини з Фондом лише на основі технічної допомоги. Країни не хочуть брати кредити, які збільшують їхній зовнішній борг, не хочуть бути залежними від фонду, не хочуть виконувати умови, які не завжди відповідають потребам ситуації. Цю тенденцію підтверджує структура витрат фонду (рис. 2.2)

Розподіл бюджетних витрат МВФ показує, що витрати на технічну допомогу та навчання становлять майже третину всіх видатків, а витрати на кредитно-фінансові послуги лише 11% [16], що вказує на описану вище тенденцію. Навіть Україна планувала у 2006-2008 рр. перейти від кредитно-фінансових відносин з МВФ до технічного співробітництва [17]. Зрозуміло, однак, що цей план не може бути реалізований в умовах кризи, оскільки не можна обмежуватися технічною підтримкою в період економічної рецесії.

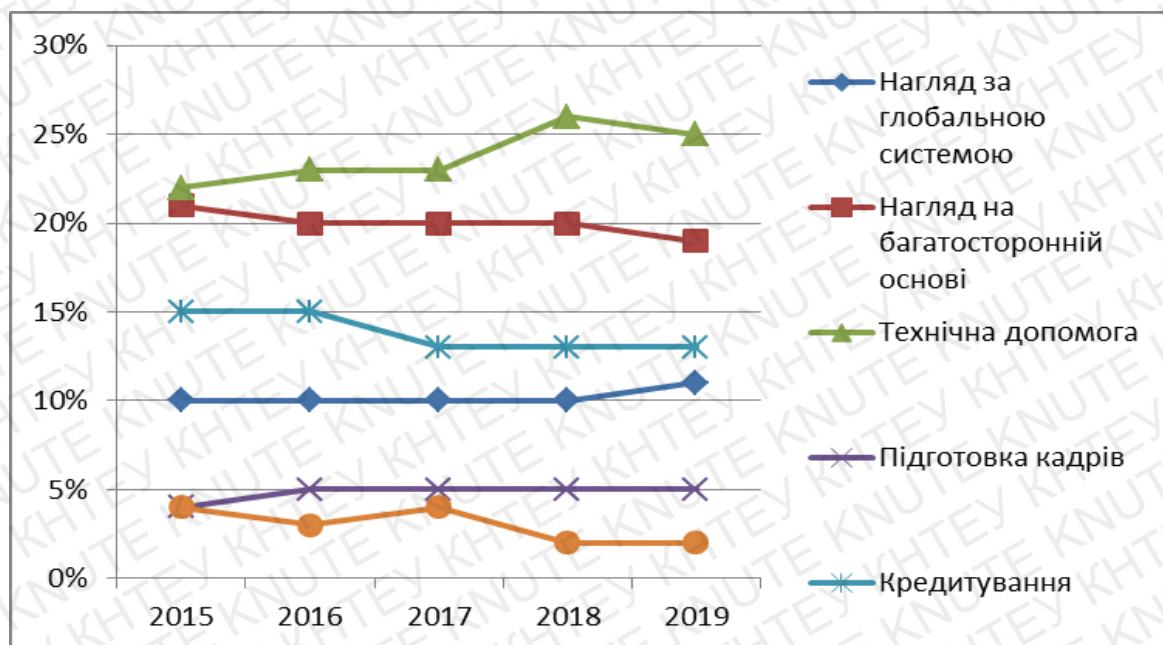

Рис. 2.2. Доля витрат на основні види діяльності МВФ за 2020 рік

Джерело: Побудовано автором на основі Річного звіту МВФ за 2020 рік

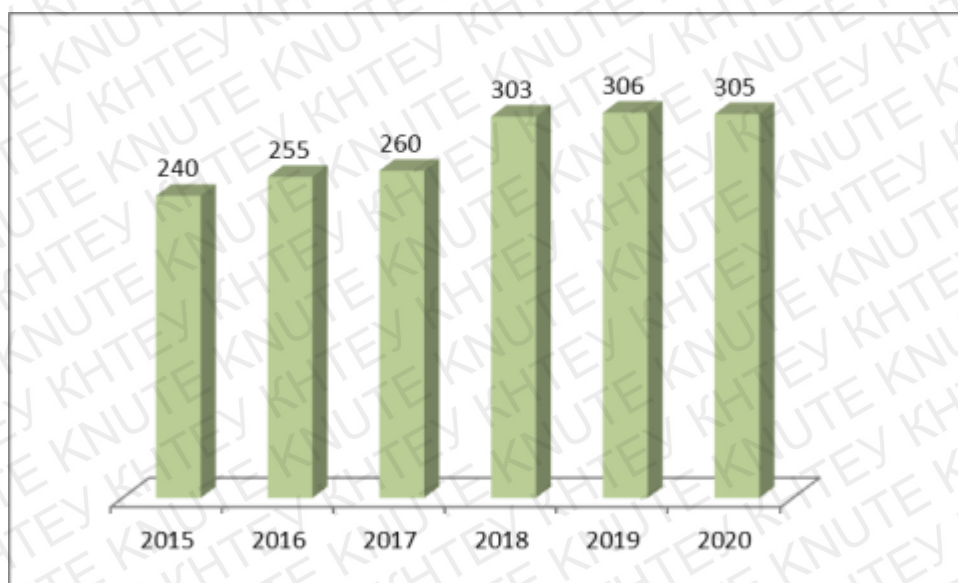
На малюнку 2.3. показано порівняння структури витратків МВФ за останні 5 років [11-16]. З даних, представлених на рисунку, видно, що частка витратків на кредитування фактично зменшується, а частка витратків на виконання інших функцій Фонду (тобто нагляд та технічна допомога) зростає. Цей факт також підтверджує цю тенденцію.

Рис. 2.3. Порівняння структури витрат МВФ за 2015-2019 роки

Джерело. Побудовано автором на основі Річних звітів МВФ за 2015-2019 роки

Загальна сума прямих витрат на діяльність з розвитку потенціалу (за виключенням загальної підтримки і накладних витрат на управління) стабілізувалася на рівні приблизно 305 млн доларів США в 2020 фінансовому році [16], в порівнянні з 306 млн доларів США в 2019 фінансовому році [15], і з 303 млн 0% 5% 10% 15% 20% 25% 30% 2015 2016 2017 2018 2019 Нагляд за глобальною системою Нагляд на багатосторонній основі Технічна допомога Підготовка кадрів Кредитування Інше доларів США в 2018 році [14] (рис. 2.4.). Також на рисунку можна побачити, що за останні 5 років простежується тенденція до збільшення витрат на розвиток потенціалу.

Рис. 2.4. Динаміка зміни витрат МВФ на діяльність у сфері розвитку потенціалу в млн.. дол.. США

Джерело. Складено автором на основі Річних звітів МВФ за 2015-2020 роки

Якщо розглядати типи ринків, на які припадає більшість витрат МВФ на розвиток потенціалу, багато, як і раніше, надходить до країн, що розвиваються, і з середнім рівнем доходу (46 відсотків) і з низьким рівнем доходу, що розвиваються (48 відсотків.) [16].

Враховуючи регіональний розподіл витрат, слід зазначити, що на країни Африки на південь від Сахари припадає найбільша частка витрат на розвиток потенціалу, враховуючи велику кількість країн, що розвиваються з низьким рівнем доходу в регіоні. Загальні витрати на розвиток потенціалу не змінилася, але витрати зросли в країнах Африки на південь від Сахари (5 відсотків) та Азіатсько-Тихоокеанського регіону (14 відсотків), що спричинило розширення двох регіональних центрів професійного та організаційного розвитку (Регіональний Навчально-технічний центр) підтримка в Південній Азії та Регіональний центр професійного та організаційного розвитку Китаю та ІМВ); Витрати знизилися в Європі (14 відсотків) та західній півкулі (8 відсотків) [12-16] (рис. 2.5).

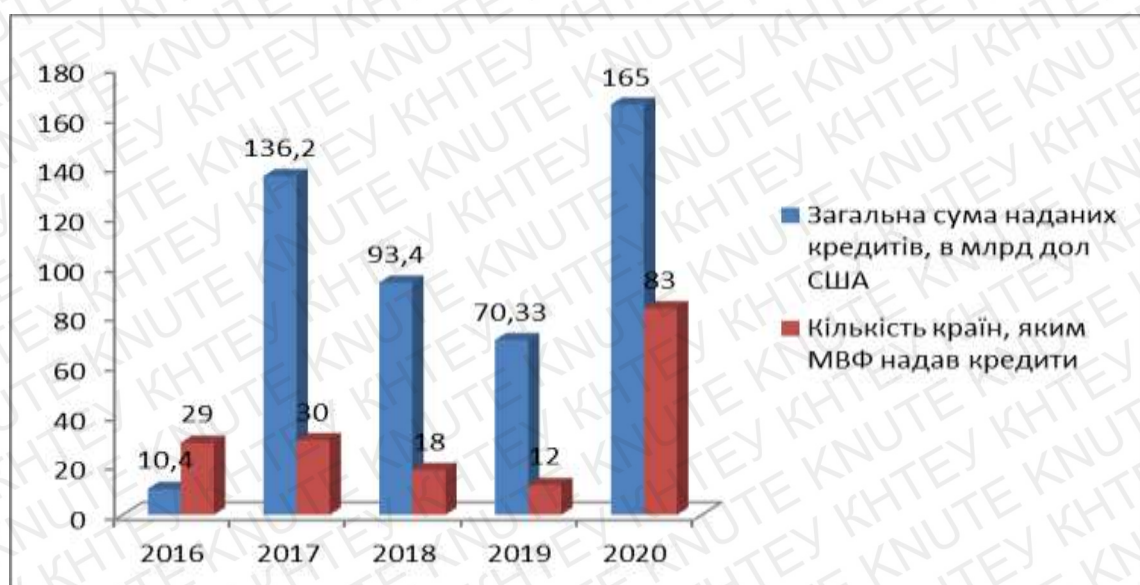

Рис. 2.5. Прямая допомога в розвитку потенціалу по регіонам

Джерело. складено автором на основі Річних звітів МВФ за 2016-2020 роки

Щоб підтвердити цю тенденцію, що кількість країн, які звертаються за допомогою до фонду, падає, можна також подивитися на кількість угод, підписаних з 2016 року (рис. 2.6.) [12-16]. На графіку 2017 року видно незначну тенденцію до зниження кількості країн, які звертаються за допомогою до МВФ. Але криза, яка розпочалася в 2020 році, порушила цю тенденцію, яка може тривати. Але загалом, за даними Фонду, щороку за допомогою до нього зверталися 40-60 країн.

Також для підтвердження даної тенденції про зменшення кількості країн, які звертаються до Фонду по допомогу, можна розглянути кількість підписаних угод з 2016 року (рис. 2.6.) [12-16]. На графіку з 2017 року відслідковується невелика тенденція до зменшення кількості країн, які звернулись по допомогу до МВФ. Але криза, яка розпочалась в 2020 році нарушила дану тенденцію, яка могла б продовжуватись. Але взагалі, за даними Фонду, раніше до нього за допомогою звертались 40-60 країн щорічно.

Рис. 2.6. Динаміка зміни кількості країн, яким МВФ надав кредити і загальної суми наданих коштів

Джерело. Побудовано автором на основі Річних звітів МВФ за 2016-2020 роки

Якщо розглядати регіональні звернення до МВФ, то існує одна тенденція, яка найбільше стосується Фонду фінансової допомоги Африці та Азії, зокрема: Ангола, Бенін, Бурунді, Камерун, Чад, Ефіопія, Близнюки, Бангладеш, Монголія, Непал, Ємен, Узбекистан. [16].

У контексті цього пункту можна також розглянути тенденції стратегічних орієнтирів співпраці окремих країн з Міжнародним валютним фондом. Візьмемо, наприклад, Аргентину, чия історія співпраці з Фондом обговорювалася раніше в цій статті. Аргентина є одним із найбільших боржників МВФ і однією з невдалих спроб Кризового фонду, тому розвиток її відносин з цією організацією в цій сфері є цікавою темою.

У 2019 році до влади в Аргентині прийшов новий президент, і можна сказати, що політичний курс країни змінився. Зрозуміло, що водночас змінилося ставлення до МВФ. Нова адміністрація стверджувала, що позики МВФ були надані Аргентині з порушенням власних правил організації, оскільки кошти були отримані в період постійного відтоку капіталу [18]. Раніше влада говорила про необхідність реструктуризації боргу Аргентини, і ці

слова змусили міжнародне співтовариство поставити під сумнів твердість цих намірів.

Під час експертної місії до Аргентини в лютому 2020 року МВФ визнав, що рівень боргу країни є неприйнятним і що потрібне значне одноразове перепланування. У цьому випадку, згідно з правилами фонду, для реструктуризації заборгованості за зобов'язаннями самого МВФ необхідно оформити нову позику [18]. Таке рішення може негативно вплинути на політичний імідж нового президента, оскільки він прийшов до влади багато в чому через хвилю невдоволення відносинами Аргентини з МВФ. Але порушення правил негативно позначиться на позиції країни на світових фінансових ринках і вкотре позбавить країну доступу до фінансів. Інакше кажучи, перед Аргентиною наразі стоїть питання, чи продовжувати співпрацю з МВФ, погоджуватися на нову програму та отримати можливість знову співпрацювати, але в такому випадку новий уряд може втратити довіру населення або розірвати відносини з МВФ. МВФ не погодиться на нову програму, втратить фінансування та позиції на світовому ринку, а також довіру інвесторів та міжнародних кредиторів.

Інший приклад – перспектива подальшої співпраці Еквадору та МВФ. Ситуація в Еквадорі інша, ніж в Аргентині. Узгоджено низку реформ, які країна повинна впровадити найближчим часом, щоб зберегти доступ до коштів МВФ. Серед них – прийняття змін до Закону про державні фінанси та оптимізація реєстру отримувачів соціальних допомог. Наразі у влади немає жодних сумнівів щодо подальшої співпраці з фондом. У той же час в країні існує опозиція, яка вважає, що угода з МВФ є інструментом впливу США і що цифри, що відображають економічну ситуацію країни (зокрема, її борг), були перекошені, щоб виправдати потребу в кредитах МВФ.

Участь МВФ у розробці низки реформ у країнах Латинської Америки у 1990-х роках, а також зв'язок між цими реформами та кризами, які сколихнули економіку регіону на рубежі тисячоліть і негативно вплинули на рівень життя, призвели до негативного сприйняття МВФ латиноамериканським суспільством,

у тому числі в Аргентині та Еквадорі. Проте під час правління соціально орієнтованих сил структурні проблеми економік Аргентини та Еквадору не були вирішені і частково загострилися.

На цьому тлі у нових глав держав і урядів виникла ідея спробувати колись «відхилені» пропозиції та звернутися за фінансовою підтримкою до МВФ. Але негативна репутація фонду міцно закріпилася в свідомості людей, тому непопулярні заходи в економічних програмах за підтримки МВФ викликають бурхливу реакцію в суспільстві [19]. Ця реакція, яка відбулася в Аргентині в результаті виборів і насильницьких вуличних протестів в Еквадорі, заважає реформам повністю втілити в життя, оскільки уряди змушені йти на поступки та адаптувати нові стратегії для задоволення потреб суспільства. У цьому контексті половинчастість перетворень, яка спочатку була зафіксована в програмах, на які МВФ надавав позики, на даний момент не дозволяє об'єктивно оцінити. Крім цих факторів, на економічний розвиток країн негативно вплинула пандемія коронавірусу, внаслідок чого показники всіх країн світу значно погіршилися.

Таким чином, можна виділити деякі загальні тенденції, які останнім часом спостерігаються у взаємодії світу з МВФ. По-перше, країни намагаються зменшити свою потребу у коштах з Фонду і зосереджуються на роботі з організацією лише на основі технічної допомоги та нагляду. По-друге, також спостерігається тенденція до збільшення витрат Фонду на надання технічної допомоги країнам. Третя тенденція — домінування африканських та азіатських країн у призначеннях у МВФ. Ви також можете побачити, що саме в цих країнах Фонд забезпечує більшу частину фінансування технічної допомоги. А враховуючи декілька країн Латинської Америки та їхні тенденції до співпраці з Фондом, можна сказати, що цим проблемним країнам нічого не залишається, як співпрацювати з Фондом і виконувати його умови, які можуть допомогти їм вийти з кризи.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ

3.1. Перспективи діяльності міжнародних фінансово-кредитних організацій в регулюванні відносин між країнами

Світ швидко змінюється, особливо зараз, у час глобалізації, коли всі країни взаємопов'язані, і кожен маленький шок, що стався десь в Україні як «ефект метелика» у глобальній кризі чи вірус, який є в Китаї, може стати причиною мільйонів жертв і глибоким економічним шоком. Зрозуміло, що Міжнародний валютний фонд повинен адаптуватися до всіх змін у світі та відповідно розширювати спектр своїх функцій, щоб вчасно відповідати сучасним вимогам. І коли ми розглядаємо перспективи подальшої регуляторної діяльності Фонду, то в першу чергу необхідно зосередитися на сприянні стабілізації світової економіки, економічному відновленню країн-учасниць та наданні фінансової допомоги для боротьби з наслідками COVID -19. Наразі це пріоритет Фонду. Тобто безпосереднім пріоритетом МВФ у найближчому майбутньому є підвищення спроможності Фонду запобігати та пом'якшувати фінансову нестабільність та задовольняти потреби країн-членів.

Якщо поглянути на ті теми, які будуть важливі для фонду та його учасників у середньостроковій та довгостроковій перспективі і над якими фонд має працювати, то сам фонд виділяє кілька аспектів, зміна клімату та корупція [20]. Ці теми багато в чому принципово різні, одна стосується складної кліматичної системи Землі та її взаємодії з економікою, інша стосується технічних нововведень, які формують структуру фінансової системи, а інша стосується глобальної проблеми корупції в усіх країнах. Але у них є дещо спільне – принципова необхідність тісної співпраці між світовою спільнотою.

Фінансові технології, або «фінтех» (технології, які використовуються у фінансових послугах або використовуються для допомоги компаніям керувати фінансовими аспектами свого бізнесу, включаючи нові програми та додатки,

процеси та бізнес-моделі) [21] швидко рухаються вперед і вже мають значні зміни у скільки людей і компаній здійснюють платежі, позичають гроші, керують своїми заощадженнями та інвестиціями, страхують свої ризики та звертаються за фінансовою консультацією. Фінтех базується на принципах мобільного зв'язку, зокрема смартфонів, криптографії та мережевого зростання великих даних і науки про дані, включаючи штучний інтелект.

Окрім зниження вартості фінансових послуг, фінтех також обіцяє фінансову інклюзивність (процес просування доступного, своєчасного та повного доступу до широкого спектру фінансових продуктів та послуг). Це вже відбувається в країнах з низьким рівнем доходу, де мобільні телефони купують платіжні та кредитні послуги, що серйозно впливає на економічні можливості. Наприклад, у Кенії близько 90 відсотків населення віком від 14 років платить за допомогою M-Pesa (компанії, яка надає платіжні послуги операторам бездротового зв'язку).

Отже, у МВФ є вагомі причини розглянути програми підтримки впровадження фінтех. Але ми повинні усвідомлювати, що нові технології також можуть призвести до дуже швидких змін. Один із сценаріїв полягає в тому, що великі технологічні компанії виходять на ринок платежів і кредитів і швидко стають основними гравцями у сфері фінансових послуг, враховуючи їх велику базу клієнтів. Інший сценарій полягає в тому, що деякі банки пристосовуються до фінтех швидше, ніж інші, що з часом призводить до зменшення кількості учасників ринку, посилення конкуренції, монополії на ринку та високих лімітів виходу на ринок, що не дозволяє малим і новим компаніям виходити на ринок.

Зміни є частиною процесу отримання вигоди від фінансових технологій. Але дуже швидкі та глибокі зміни у фінансовій системі можуть поставити під загрозу стабільність. На згадку про фінансову лібералізацію у 1980-х роках, коли перехід від контролю за кредитуванням та інших правил до залежності від ринкових сил призвів до ослаблення кредитних стандартів і зростання цін на активи, особливо на комерційну нерухомість, що завершилося серйозними банківськими кризами, в тому числі на півночі. країни.

Як наслідок, країни по всьому світу стикаються із загальною проблемою пошуку збалансованої системи, яка заохочує фінансові інновації, зберігаючи стабільність. На сьогоднішній день регіон Північної Балтії усвідомлює, що фінансова цілісність також важлива для міцної та стабільної фінансової системи, тому структура фінтех має розглядати не лише захист споживачів, але й відмивання грошей та інші загрози доброчесності [20].

МВФ – це установа, на яку покладено завдання економічної та фінансової стабільності, у тому числі шляхом підтримки інклюзивного зростання. Тому МВФ повинен знайти способи допомогти країнам розробити таку структуру. МВФ повинен допомагати країнам, надаючи інформацію про нові розробки та методи фінансових технологій, які можуть допомогти країнам скористатися перевагами фінтех і керувати ризиками для стабільності та цілісності.

У жовтні 2018 року фонд запустив програму Bali Fintech Agenda. Цей документ складається з 12 елементів політики, розроблених, щоб допомогти країнам-членам скористатися перевагами та можливостями швидкого розвитку фінансових технологій, які змінюють спосіб надання банківських послуг, усуваючи потенційні ризики.

Порядок денний пропонує структуру питань високого рівня, які країни повинні враховувати під час обговорення внутрішньої політики, і призначений для керівництва персоналом двох установ у їхній власній роботі та в діалозі з національними органами влади. 12 елементів були переглянуті на основі власного досвіду учасників і охоплюють теми, пов'язані із загальними можливостями фінтех; Забезпечення стабільності фінансового сектору; Вирішення ризику; і сприяння міжнародному співробітництву. Ці запитання стосуються таких тем і питань:

- створення сприятливого середовища для інноваційних технологій;
- забезпечення адекватної політики у фінансовому секторі;
- мінімізація ризиків і стійкість;
- сприяння міжнародному співробітництву [22].

Ще одне питання, яке заслуговує на повну увагу МВФ, враховуючи його потенціал вплинути на світ у найближчі роки, - зміна клімату. Зміна клімату неодмінно матиме значний економічний вплив на багато країн, причому багато країн з низьким рівнем доходу особливо піддаються ризику.

Зміна клімату є важливою для МВФ, оскільки вона може мати глибокі наслідки для економічної та фінансової стабільності, яку Фонд повинен захищати відповідно до конвенцій МВФ. Світу доведеться навчитися жити зі зміною клімату в середньостроковій і довгостроковій перспективі, і ця адаптація матиме макроекономічні та фінансові наслідки. Але, працюючи разом, світ може зробити більше, щоб стримати зміну клімату.

МВФ приділяє пильну увагу аналізу економічних наслідків зміни клімату і зазначає, що зміна клімату матиме негативний вплив на виробництво, продуктивність і національний бюджет. Представники МВФ кажуть, що вивчення наслідків зміни клімату на глобальну економіку зараз є важливою частиною роботи фонду, і що фонд має намір консультувати країни щодо можливих систем ціноутворення на вуглецю та інших податкових та бюджетних заходів, які можуть зменшити глобальне потепління, яке Європа може зменшити в довгостроковій перспективі.

Враховуючи досвід фінансової політики МВФ, Фонд має унікальні можливості допомагати країнам у формулюванні своїх кліматичних стратегій. Робота Фонду зі зміни клімату включає оподаткування вуглецю, пом'якшення та адаптацію до зміни клімату; Стійкість до стихійних лих та реформа енергетичних субсидій. Наприклад, нещодавній документ Виконавчого комітету розробив інструмент для 135 країн для оцінки впливу викидів, фіскального та економічного благополуччя на ціноутворення на вуглецю, а також ряд інших інструментів пом'якшення, щоб допомогти політикам зробити наступні кроки для розуміння [20].

Наступне серйозне питання, яке цікавить МВФ, — це проблема корупції. Світ платить 1 трильйон доларів хабарів на рік, а світова економіка втрачає від корупції 2,6 трильйона доларів, що становить понад 5% світового ВВП.

Корупція є серйозним злочином, який завдає шкоди соціальному та економічному розвитку всіх суспільств. Жодна країна чи регіон не застраховані від цього, заявили в ООН.

Представники фонду називають боротьбу з корупцією ключовою складовою вивільнення ресурсів, які підживлюють важливі інвестиції в розвиток. За оцінками МВФ, щороку в усьому світі можна продати близько 1 трильйона доларів. Податкові надходження доларів США, якби світові сили могли стримувати корупцію. Це вражаюча сума; майже вдвічі більше, ніж потрібно, щоб допомогти 49 країнам із низьким рівнем доходу досягти своїх цілей сталого розвитку до 2030 року [23]. Якщо подивитися на країни, де корупція найбільш поширена, то в списку можна побачити Екваторіальну Гвінею, Україну та Малайзію – і це лише деякі з величезного списку.

У 2019 році, наприклад, в Екваторіальній Гвінеї було продано 25 автомобілів. Розслідування щодо відмивання грошей виявило, що продавцем був віце-президент Екваторіальної Гвінеї Теодоро Обіанг і його син, який отримав приблизно 27 мільйонів доларів. Це частина суми, яку вважає вкрадений віце-президент, а загальна сума оцінюється в 110 мільйонів доларів. Водночас, за оцінками Світового банку, 76,8% населення Екваторіальної Гвінеї живе за межею бідності.

Ще один цікавий приклад – Україна. За даними Transparency International, Україна посідає 120 місце серед 180 країн світу за рівнем корупції. Крадіжка 7,5 трлн доларів з українського домогосподарства командою колишнього президента Віктора Януковича входить до 25 найпомітніших випадків корупції за 25 років [17], тоді як середньорічний дохід сім'ї становить менше 1700 доларів США.

Відомо, що гроші, втрачені через корупцію, важко повернути, оскільки більшу їх частину можна приховати в податкових гавані або, як в Узбекистані, роками заковати в суди. Корупція – це робочі місця, які не будуть створені, лікарні, які не будуть побудовані, підручники, які не будуть роздаватися, і дороги, які не будуть побудовані.

Якщо МВФ хоче змінити життя людей у всьому світі, він повинен провести два аналізи, які змінять хід проблеми корупції. По-перше, Фонд має намір проводити щорічну оцінку рівня корупції в усіх країнах і оприлюднювати результати аналізу, враховуючи обсяг проблеми в доларах. Хоча в минулому МВФ добре впорався з корупцією, регулярних оцінок корупції на національному рівні немає. Кількісна оцінка корупції попередить корумпованих лідерів про те, що спостерігає світ, і потенційно може створити політичну волю змінити систему.

По-друге, МВФ хоче проаналізувати альтернативну вартість викрадених активів. Цей аналіз повинен включати дані, наприклад, про те, скільки лікарень можна було б побудувати, якби не вкрали гроші, скільки вчителів можна було б найняти або придбати вакцини. Хоча Фонд не може диктувати, як суверенна країна витрачає свої гроші, цей подвійний аналіз надасть громадянам і ЗМІ цінну інформацію про масштаби проблеми і може викликати глибокі соціальні зміни.

МВФ також планує внести деякі зміни у свою організаційну структуру. По-перше, МВФ здійснюватиме реформи, які враховують реалії 21-61 століть. Ключем до ефективності та легітимності МВФ буде: поглибити зміст голосу та запровадити реформу управління в МВФ. Це означає ліквідацію розриву між частками квот МВФ і вагою голосів країн-членів у світовій економіці – і формулою квоти, яка пов'язує частки та голоси один з одним. МВФ також хоче створити відкритий відбір директорів МВФ на основі заслуг. Довга традиція європейського лідерства з боку МВФ застаріла і сприяє відсутності легітимності.

Фонд також планує розширювати та покращувати інструменти стабільності та зростання. Деякі ключові сфери для покращення інструментарію: попередній моніторинг та консультації щодо лібералізації рахунків капіталу та використання заходів управління потоками капіталу; Посилити вивчення наслідків поширення передової економічної політики як

факторів, що впливають на нестабільні потоки капіталу, та заохочувати розвинені країни враховувати такі наслідки [24].

Крім того, МВФ планує співпрацювати з іншими учасниками глобальної мережі фінансової безпеки, включаючи центральні банки з розвинутою економікою та регіональні фінансові механізми. Ці інституції повинні тісно співпрацювати, щоб забезпечити взаємодоповнюваність та різноманітність підходів до управління, нагляду, розробки програм та умов у довгостроковій перспективі.

Хоча основне завдання МВФ є практично незмінним з моменту його заснування, сфера його функцій з кожним роком розширюється та адаптується до сучасних вимог. На цьому етапі для Фонду стратегічно важливо відновити стабільність світової економічної системи після кризи COVID-19 та сприяти поширенню технологій у фінансовому секторі в усіх країнах-членах, особливо в країнах, що розвиваються; Підготовка держав-членів до можливих наслідків зміни клімату та скорочення програм для запобігання глобальним кліматичним проблемам; Вирішення корупційної проблеми у світі та реформування організаційної структури відповідно до реалій 21 століття.

3.2. Співпраця України з міжнародними фінансово-кредитними інституціями як чинник економічного розвитку держави.

Перш ніж проаналізувати, як співпраця України з МВФ вплине на економіку країни, необхідно спочатку поглянути на історію їхньої співпраці. Саме обсяг і динаміка запозичень можуть свідчити про наслідки.

Відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій», який було прийнято 03 червня 1992 року, Україна стала членом МВФ [25]. За офіційними даними МВФ, Україна стала 167 його членом. Україна розпочала співпрацю з МВФ в

1994 році, коли отримала 763 мільйони доларів США, яка пішла на підтримку платіжного балансу країни.

З 1995 по 1998 роки діяла трирічна програма stand-by (SBA), за якою Україна отримала майже 2 мільярди доларів на підтримку курсу гривні, погашення зовнішніх боргів та фінансування дефіциту платіжного балансу. Київ отримав майже 1,6 мільярда доларів від програми розширеного фінансування в період з 1998 по 2002 рік. Ці кошти були використані для поповнення валютних резервів НБУ [26].

У 2002–2005 рр. Україна та МВФ разом працювали на безкредитній основі над Програмою «Попереджувальний режим очікування», в рамках якої МВФ надав позики на загальну суму 550 млн. дол. США у разі погіршення балансу України. Тобто, теоретично Україна могла б використати ці кошти у разі погіршення ситуації з платіжним балансом або зменшення валютних резервів. Однак у березні 2005 року Україна припинила виконання умов програми економічних реформ і МВФ припинив співпрацю [27].

З 2005 по 2008 роки Україна намагалася вийти на новий рівень співпраці з МВФ. Він більше не має зосереджуватися на кредитних відносинах, а радше технічну допомогу, поради та рекомендації щодо макроекономічної та монетарної політики. Такі відносини мають виправдати тезу Президента Віктора Ющенка про майбутнє України без боргів. Найбільші кредити за всю історію співпраці з МВФ, Україна отримала в 2008-2013 роках. Причиною цього стала криза на світових фінансових ринках та її вплив на українську економіку. У 2008-2009 рр. Україна отримала 10,6 млрд доларів за новою програмою Stand-by. Перший транш у розмірі 4,5 мільярда доларів одразу був зарахований до золотовалютних резерву Нацбанку. Інші два транші надійшли безпосередньо до бюджету. У 2010-2013 рр. МВФ перерахував до бюджету України майже 3,4 млрд доларів за програмою наступної співпраці [26].

Київ розраховував отримати додаткові 17 мільярдів доларів від МВФ у 2014-2015 роках. Ця сума була зарезервована під нову позику Stand-by. Проте Міністерство фінансів отримало лише 4,3 мільярда доларів, і 11 березня 2015

року МВФ замінив Stand by новою чотирирічною програмою на 17,5 мільярдів доларів. Перший транш у розмірі 5 мільярдів доларів був отриманий одразу після підписання меморандуму, ще 1,7 мільярда доларів Україна отримала на початку серпня. Ці гроші були спрямовані на поповнення резервів Нацбанку. МВФ перерахував 1 мільярд доларів у вересні 2016 року та квітні 2017 року.

У 2018 році Україна ініціювала запуск нової спільної програми на суму 1,38 млрд доларів. У 2019 році, коли в Україні проходили президентські та парламентські вибори, питання співпраці з МВФ обговорювалося на високому рівні, оскільки держава тоді потребувала підтримки. Після зміни українського уряду наприкінці серпня 2019 року українська сторона почала переговори з Міжнародним валютним фондом щодо нової програми підтримки впровадження реформ. Після обговорення параметрів нової програми 7 грудня 2019 року Україна та МВФ узгодили на технічному рівні нову трирічну програму на загальну суму 5,5 млрд доларів США [28].

У травні 2020 року, враховуючи невизначеність щодо епідемії коронавірусу, підхід до розподілу короткострокової допомоги країнам-членам змінився. Після тривалих переговорів і низки підготовчих заходів було досягнуто домовленості з МВФ про запуск нової програми для України на загальну суму 5 мільярдів доларів. Програма Stand-by 2020 зосереджена на одному ключовому завданні – підтримці макроекономічної та фінансової стабільності і включає, серед іншого: фіскальну політику, монетарну політику, політику фінансового сектора, енергетичну політику та антикорупційну політику [26].

11 червня 2020 року Україна отримала перший транш програми на 2,1 млрд. доларів. США, яка була перерахована до державного бюджету України [29]. Перший транш МВФ допоміг Україні суттєво впоратися з першим ударом коронакризи для економіки та поповнити спеціальний фонд коронавірусу. Відновлення співпраці з МВФ активізувало отримання фінансової допомоги від інших кредиторів. До кінця 2020 року Україна мала отримати ще два транші по 700 мільйонів доларів, у вересні та грудні, але МВФ відклав виплату траншів

через невиконання Україною вимог. Посилення менеджменту Нацбанку, зміни в банківському законодавстві, рекордний дефіцит бюджету – ось ті моменти, які не влаштували МВФ.

Загалом Україна отримала від МВФ 23 910,76 млрд СПЗ (еквівалент 35 млрд доларів США). Історія кредитів України з 2008 року наведена на рис.у 3.1.

За всю історію відносин з МВФ жодна кредитна програма не закінчувалася повним виконанням Україною зобов'язань та повною сплатою всієї суми програми. В результаті Україна отримала менше половини узгоджених сум. У 2008, 2011 та 2015 роках також було призупинено програми співпраці між Україною та МВФ [27].

Щодо наслідків співпраці з МВФ, то спершу слід сказати, що найпозитивнішим наслідком для України є те, що держава отримує кредити на дуже вигідних умовах – з низькими процентними ставками або без них. Середня процентна ставка за кредитами Україні становить близько 2,5%, а за льготним кредитним механізмам – 0 [30].

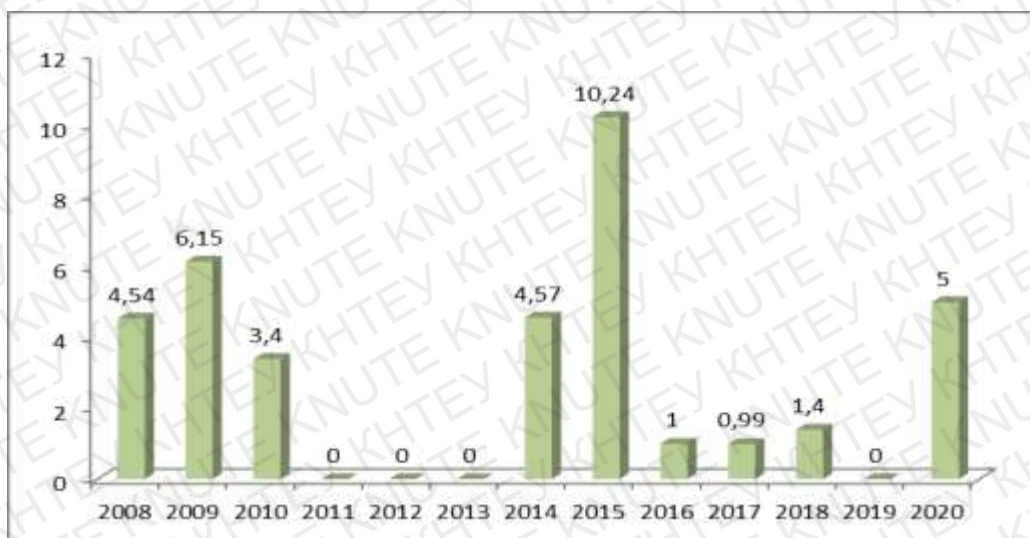

Рис. 3.1. Динаміка надання траншів МВФ Україні

Джерело: побудовано автором за даними Офіційної сторінки Міжнародного валютного фонду

По-друге, Україна зменшує борговий тягар у співпраці з МВФ, оскільки МВФ скорочує державні витрати і таким чином зменшує дефіцит бюджету

(рис. 3.2.). На графіку видно, що в роки, коли Україна зверталася за кредитами до МВФ, дефіцит бюджету ставав меншим, наприклад, коли Україна не підписувала жодної програми співпраці у 2011-2013 роках, ми бачимо, що дефіцит бюджету збільшувався з 2011 по 2014 роки. і У 2014 році він почав знижуватися, а потім відновилася співпраця з Фондом.

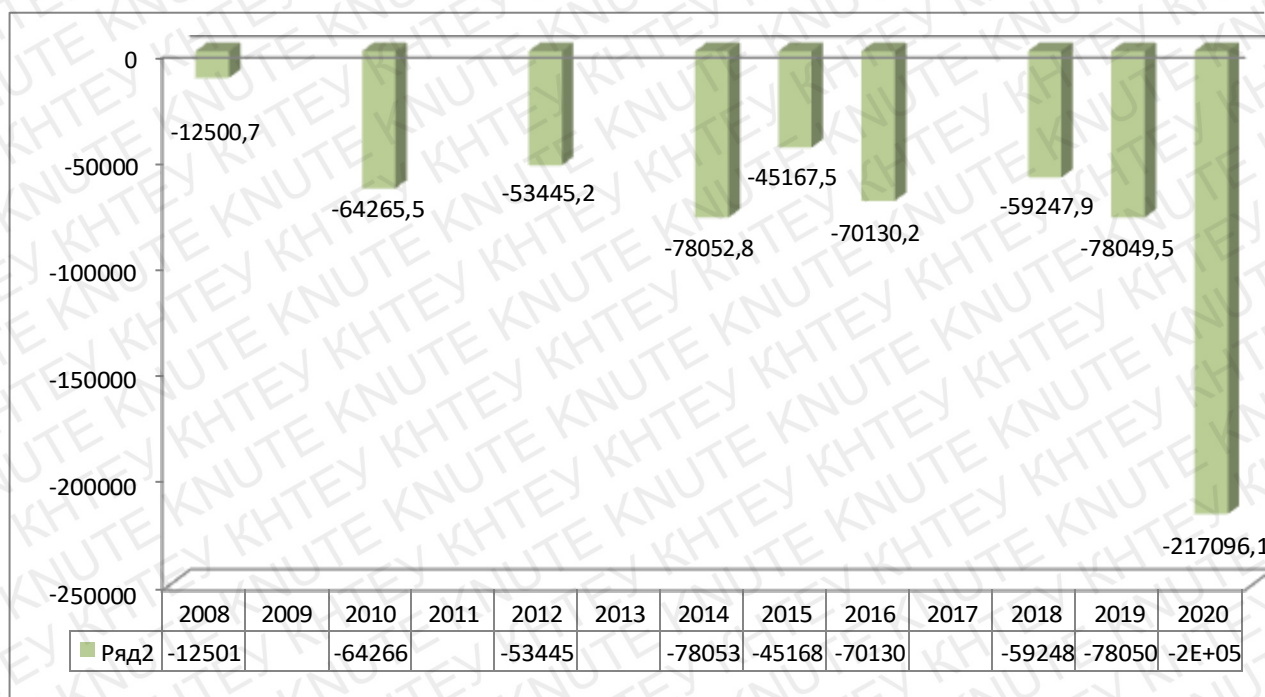

Рис. 3.2. Дефіцит бюджету України в млн. грн.

Джерело. побудовано автором за даними Міністерства фінансів України

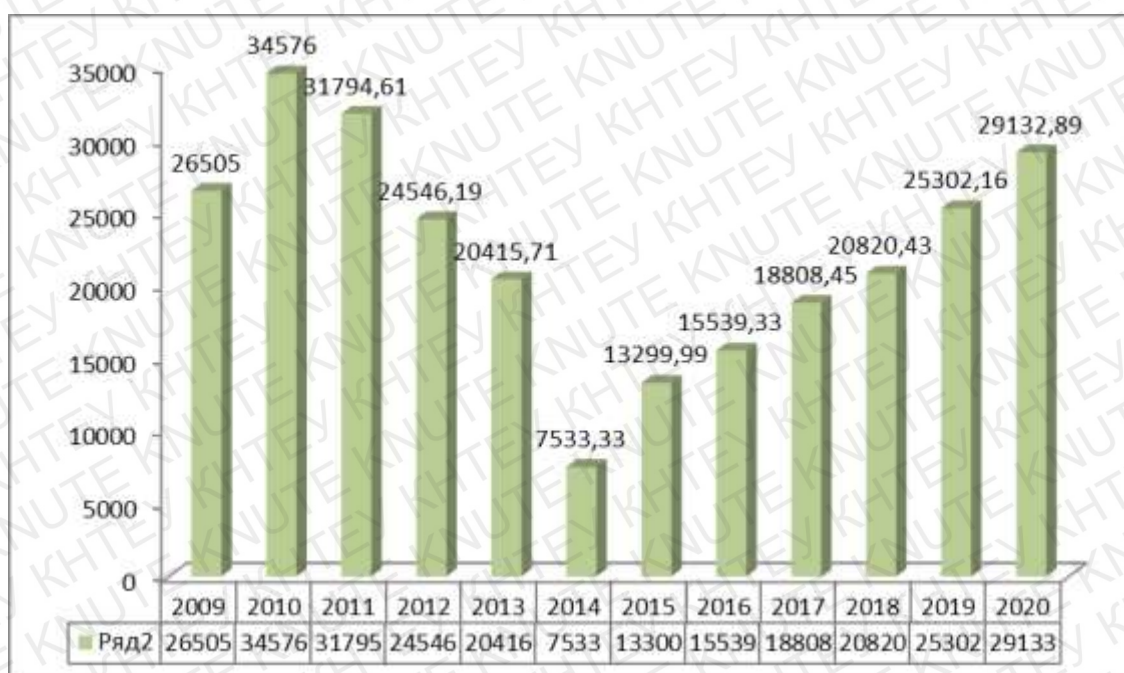
Наступні наслідки впливу співпраці України і МВФ:

- збільшення золотовалютних резервів України. Цей фактор позитивно впливає на економіку, адже золотовалютні резерви сприяють стабілізації національної валюти – гривні;
- розширення можливостей для міжнародних розрахунків, що призведе до покращення відносин між Україною та іноземними країнами-партнерами;
- допомоги державі отримати додаткові доходи (за рахунок обмеження ризиків і ліквідності);
- служать інструментом реалізації монетарної політики (регулювання волатильності, рівня національного валютного курсу, забезпечення ліквідності на фінансових ринках);

- золотовалютні резерви також становлять заощадження держави;
- дозволяють покривати імпорт;
- сприяють підвищенню міжнародного іміджу України, підвищуючи тим самим зацікавленість інвесторів та фінансових організацій до співпраці з Україною;
- допомога з реструктуризацією та обслуговуванням зовнішнього боргу [31].

Динаміка зміни кількості золотовалютних резервів України наведена на рис. 3.3 [32]. А ще можна побачити, що за роки співпраці фонду з Україною кількість золотовалютних резервів збільшилася. З цифр також видно, що у важкий для української економіки 2014 рік кількість золотовалютних резервів значно скоротилася, але після того, як Україна отримала транш від МВФ у 2014 році, у 2015 році ситуація значно покращилася.

Одним із позитивних ефектів є те, що співпраця України з МВФ призвела до збільшення кількості інвесторів та міжнародних організацій, які бажають інвестувати в українську економіку. Кредитоспроможність країни, а отже, і рентабельність нових запозичень залежить майже виключно від співпраці з МВФ та подібними організаціями. Якщо Україна відмовиться оплачувати свої рахунки, це незабаром може призвести до повної міжнародної ізоляції та блокування прямих іноземних інвестицій.

Рис. 3.3. Динаміка зміни золотовалютних резервів України, в млн дол США

Джерело: побудовано автором за даними Міністерства фінансів України

Рейтингове агентство Fitch як і раніше розглядає програму МВФ як ключовий фактор кредитоспроможності України [33], оскільки вона знижує ризики рефінансування. У прес-релізі агентства сказано, що програма МВФ є ключем до підтримки міжнародних резервів і здатності впоратися зі стрімкими виплатами по національному боргу. Постійна співпраця з МВФ та іншими міжнародними партнерами буде важливою для підтримки макрофінансової стабільності, запобігання невдач у реформах та гарантування доступу до фінансових ринків. Це робить МВФ своєрідним «маяком» для інших кредиторів. І, можливо, саме співпраця з Фондом сприяла співпраці України з великою кількістю іноземних партнерів. У таблиці 3.1. Ви можете побачити, з якими міжнародними організаціями також співпрацює Україна та скільки кредитів було отримано за останні 5 років.

Таблиця 3.2

Сума заборгованості за позиками, одержаними від МФО в структурі державного та гарантованого державою боргу України за останні 5 років, в млрд дол. США

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1. Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій	4,06	3,68	4,52	3,39	2,34	5,68
Європейське Співтовариство	,41	,31	,35	,79	,69	,68
Європейський банк реконструкції та розвитку	,58	,59	,64	,58	,51	,48
Європейський Інвестиційний Банк	,52	,53	,69	,68	,78	,95
Міжнародний банк реконструкції та розвитку	,20	,06	,91	,88	,90	,29
Міжнародний Валютний Фонд	,34	,18	,91	,45	,43	,23
Фонд чистих технологій (МБРР)	,00	,00	,01	,01	,02	,04

Джерело: офіційна сторінка Міністерства фінансів України

Наслідками співпраці України з МВФ є також покращення платіжного балансу за рахунок запозичень, стабілізація курсу гривні та зміцнення банківського сектору, який у майбутньому міг би стати двигуном усієї економіки, а також консультації, технічна підтримка та консультації щодо підвищення економічної стабільності України.

З іншого боку, співпраця з МВФ також має негативні наслідки. Перш за все, слід звернути увагу на зростання державного боргу України. Це, мабуть, один із найбільших недоліків співпраці на даний момент, оскільки борг також має такі наслідки, як уповільнення економічного розвитку та зростання інфляції. На рисунку 3.4. видно, як змінилася загальна сума державного та гарантованого державою боргу та окремо розмір зовнішнього боргу [32].

По-друге, негативною стороною є те, що фіскальна політика МВФ не завжди є адекватною та реагує на потреби України. Оскільки рекомендації є загальними і розроблені спільно для всіх країн, вони не завжди мають бажаний

ефект. Крім того, фонд зазвичай не враховує бажання громадян країни, яким реформи можуть не сподобатися або навіть спровокувати страйки та масові протести. Однією з умов надання однієї з останніх позик МВФ було підвищення тарифу для населення. Особливо це було помітно взимку 2020 року – один кубометр газу коштував 8,55 гривні при середній зарплаті 9223 гривні.

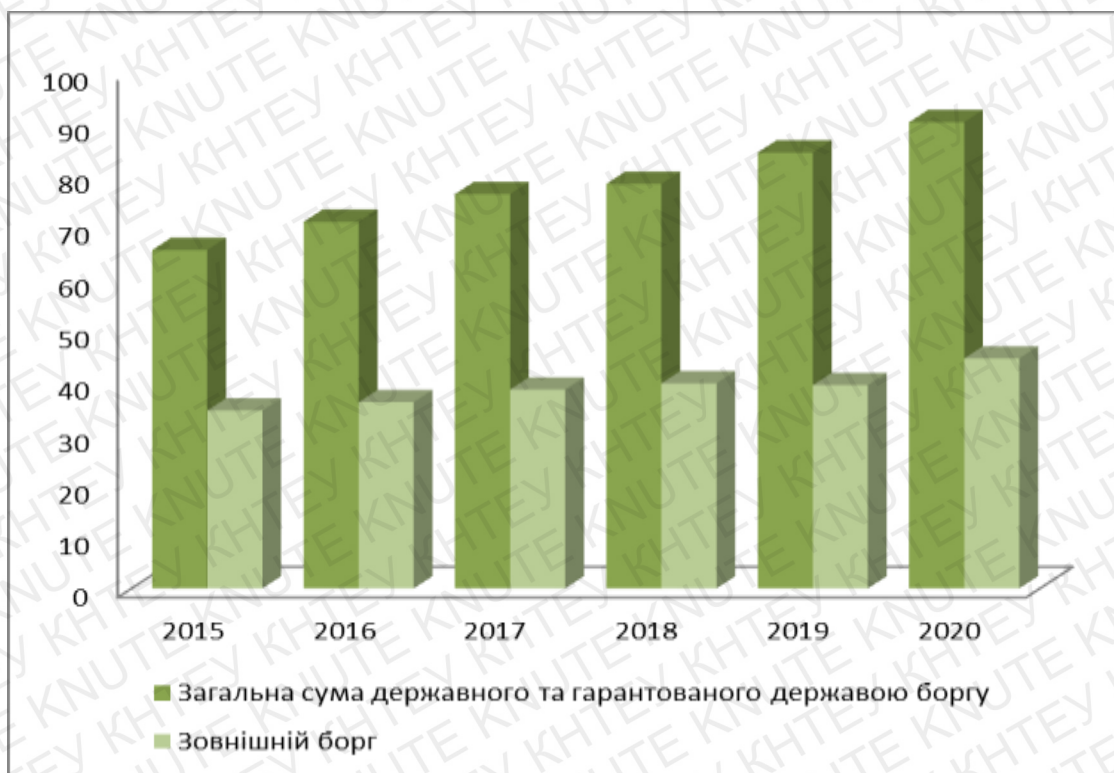

Рис. 3.4. Динаміка зміни боргу України в млрд. дол США

Джерело: офіційна сторінка Міністерства фінансів України

Ще одним недоліком є те, що Україна не завжди використовувала кредити належним чином, тому вони зазвичай не мали того ефекту, який передбачав програма. Країни успішно використовують кошти МВФ на власні потреби, а не на програми, передбачені МВФ, Україні цього не вдалося зробити. Загалом, позики МВФ від України майже завжди надаються для сплати відсотків на обслуговування попереднього боргу або для погашення основної частини боргу [31].

Водночас наївно сподіватися, що кредити МВФ допоможуть Україні вийти з економічної кризи, оскільки співпраця з МВФ не скасовує сировинної спеціалізації України. Фонд лише допомагає стабілізувати економіку, але не

може збільшити промисловий експорт, це робота країни. І якщо Україна справді хоче відмовитися від кредитів МВФ, вона повинна спочатку подумати про те, як вона буде управляти промисловим експортом. Інакше Україна буде залежною від зовнішніх кредиторів, і країна постраждає від зміни міжнародної ситуації потоків капіталу та цін на сировину.

Деякі економісти вважають, що українська економіка могла б обійтися без кредитів або принаймні зменшити їх обсяги. Для цього необхідно збільшити український експорт та реформувати фінансову систему.

Як бачимо, співпраця з МВФ для України дійсно важлива, адже за рахунок кредитів Фонду Україна може подолати деякі проблеми в економіці, пов'язані з дефіцитом бюджету, поповненням золотовалютних резервів. Водночас, як один із найбільших кредиторів МВФ, Україна певною мірою залежить від фонду, а в міру поглиблення співробітництва втрачає економічну незалежність і здатність приймати необхідні рішення щодо економічної політики. Позитивні чи негативні наслідки співпраці України з МВФ не зрозуміло, але можна з упевненістю сказати, що повністю відмовитися від кредитних механізмів МВФ Україна не зможе.

ВИСНОВКИ

У висновках магістерської викладено найважливіші наукові та практичні досягнення; наведені основні теоретичні положення та практичні рекомендації, що випливають із результатів дослідження; сформулював конкретні пропозиції щодо системи міжнародних фінансово-кредитних інституцій:

1. У нинішньому контексті вже існують деякі глобальні інститути управління, а глобальні проблеми вирішуються на рівні Організації Об'єднаних Націй, Міжнародної організації праці, Світового банку, Міжнародного валютного фонду та Світової організації торгівлі. Певний вплив на глобальні проблеми мають США, спільна зовнішня політика інтеграційних угруповань, особливо Європейського Союзу та ін.

2. Становленню сучасної системи МФО передували кілька етапів. Поштовхом до формування МФО стала промислова революція, що відбулася в Західній Європі, США та Японії в другій половині XIX ст. Інтенсифікація фінансових відносин між країнами викликала необхідність стандартизації їх зусиль. Якісно новим етапом у розвитку міжнародних валютних відносин став революційний тоді «класичний золотий стандарт». Паризька конференція, що відбулася в 1867 р., визнала золото основною одиницею міжнародних розрахунків і вперше окреслила напрямок уніфікації різних грошових систем, а «золотий стандарт» став першою міжнародною валютною системою.

3. МФО залишаються важливою частиною сучасної глобальної фінансової архітектури. Як уже зазначалося, створення цих організацій сягає повоєнного періоду, а їх функціонування та розвиток є як важливою умовою, так і елементом механізму поглиблення світогосподарських зв'язків. Процес розвитку міжнародних валютних відносин історично та об'єктивно характеризується створенням цілісної інституційної структури, до складу якої входять універсальні (глобальні) та регіональні (багатосторонні) фінансові організації, а також інші валютно-фінансові інститути.

4. У 1990-х роках Україна почала звертатися за зовнішніми позиками до міжнародних фінансових організацій та розвинених країн. В основному вони мали форму фінансових позик на покриття дефіциту бюджету для забезпечення фінансової стабільності та цільових (інвестиційних) позик. При цьому не всі доступні варіанти запозичень були використані, і наша держава стала великим міжнародним боржником

5. Важливим для України є співробітництво з Групою Світового банку (СБ), яке розпочалося у 1992 році. За 25 років співпраці загальний обсяг банківських операцій в країні перевищив 10 мільярдів доларів США у близько 70 проектах і програмах.

6. МВФ є дуже впливовою організацією, яка може змінювати грошово-кредитну політику, відносини між країнами-членами, перерозподіляти ресурси між країнами, а також мати негативні наслідки, які проявляються у поглибленні нерівності між країнами, посиленні залежності від позичальників та можуть посилити та поглибити кризу через неефективні та неефективні програми.

7. Слід зазначити, що фонд за свою довгу історію мав як позитивні, так і негативні результати. Позитивними прикладами співпраці є Туреччина, Південна Корея та Польща. Фінансова допомога та рекомендації МВФ вивели країну з кризи та спрямували її на економічне зростання. Проте Греції та Аргентині не вдалося врятувати економіку за допомогою рекомендацій фонду та кредитів. Однак багато експертів зазначають, що МВФ не винен – уряди не хотіли дотримуватися умов програми.

8. Зараз велика увага приділяється наданні технічної допомоги державам-членам. Багато країн починають відмовлятися від кредитно-фінансових відносин з Фондом і переходять до відносин, де домінують технічна допомога та консультації МВФ. Однак зрозуміло, що це стосується не всіх країн, оскільки є країни, для яких МВФ є останньою надією на стабілізацію економічної ситуації і для яких співпраця з ним є стратегічно важливою для подолання затяжної кризи, серед них країни - Еквадор, Аргентина та багато країн Африки та Азії.

9. Фонд спочатку ставить перед собою головне завдання відновлення стабілізації економічної ситуації після кризи 2020 року, спричиненої вірусом COVID-19. Наразі МВФ переглянув усі наявні угоди про запозичення та розробив декілька нових, щоб пришвидшити алгоритми надання фінансової допомоги країнам-членам, які її негайно потребують. МВФ також запровадив гранти та затримав ці виплати для деяких країн-учасниць, які не можуть погасити свої борги. Крім того, фонд розробив онлайн-курси, на яких пропонує поради та відповіді на запитання представників країн-учасниць. Крім усього іншого, МВФ навіть розробив програму фінансування вакцинації проти коронавірусу. Тобто роль МВФ в управлінні наслідками пандемії була як економічно, так і технічно, і матеріально важливою. Іншими довгостроковими цілями та сферами діяльності є впровадження фінтех, подолання наслідків глобальної зміни клімату та боротьба з корупцією на глобальному рівні. Фонд вже вживає заходів для реалізації цих завдань.

10. Взаємодія між Україною та МВФ є дійсно важливою з огляду на фінансову допомогу Фонду нашій країні. За допомогою фінансування МВФ Україна може впоратися з проблемами бюджетного дефіциту, збільшенням золотовалютних резервів. З іншого боку, залежність цієї країни від ресурсів Фонду може призвести до деяких негативних наслідків, зокрема до збільшення державного боргу та втрати економічної та політичної незалежності. Зрозуміло, що наразі Україна не може повністю відмовитися від допомоги МВФ, але в майбутньому необхідно скоротити цю співпрацю і відмовитися від кредитно-фінансових відносин з МВФ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бугай, М. В. Правовий статус МВФ та його співпраця із державами-членами / М. В. Бугай // Молодий вчений. – 2016. – № 9. – С. 250–253
2. Шинкар, В. А. Міжнародний валютний фонд та його вплив на глобальну макроекономічну політику / В. А. Шинкар, Л. Б. Яцко, Г. В. Яцко // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Сер. Міжнар. екон. відносини та світове госп-во. – 2016. – Вип. 6, ч. 3. – С. 148-151.
3. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду - <https://www.imf.org/en/home>
4. Ковбаса В.А. Сучасні тенденції та перспективні напрями реформування Міжнародного валютного фонду. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 22. С. 53– 56.
5. Какие требования выдвигал МВФ Украине за последние 26 лет. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.slovoidilo.ua/2020/04/23/infografika/finansy/kakietrebovaniya-vydvigal-mvf-ukraine-poslednie-26-let>
6. Проблема Украины в том, что МВФ – кредитор «последней надежды». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://antikor.com.ua/articles/162864-pinzenik_problema_ukrainy_v_tom_chno_mvf_kreditor_poslednej_nadehdy
7. Axel Dreher. IMF and Economic Growth: The Effects of Programs, Loans, and Compliance with Conditionality / Axel Dreher., 2015. – 60 p. – (Research Paper Series Thurgauer Wirtschaftsinstitut).
8. Nathan M. Jensen. Crisis, Conditions, and Capital: The Effect of International Monetary Fund Agreements on Foreign Direct Investment Inflows / Nathan M. Jensen., 2014. – 17 p. – (The Journal of Conflict Resolution)
9. The Comprehensive Development Framework: A Multi-Partner Review. OED Reach. 2003. 3 June. URL: <http://lnweb90.worldbank.org/oed/oeddoctlib.nsf/>

DocUNIDView ForJavaSearch/FB8DF9F47EEA556485256D3B00736667/\$file/CDF_Reach.pdf (дата звернення: 12.09.2016).

10. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

11. IMF annual report 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2015/eng/pdf/ar15_eng.pdf

12. IMF annual report 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2016/eng/pdf/ar16_eng.pdf

13. IMF annual report 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2017/eng/pdfs/IMF-AR17-English.pdf>

14. IMF annual report 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2018/eng/assets/pdf/imf-annual-report-2018.pdf>

15. IMF annual report 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2019/eng/assets/pdf/imf-annual-report-2019.pdf>

16. IMF annual report 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2020/eng/downloads/imf-annual-report-2020.pdf>

17. Argentina: Outstanding Purchases and Loans as of January 31, 2020. International Monetary Fund. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/np/fin/tad/extcredit1.aspx?memberKey1=30&date1key=2020-01-31&roption=Y>

18. Захарцова А. С. Эффективность кредитов МВФ Аргентине и Эквадору / А. С. Захарцова. // Институт Латинской Америки РАН. – 2020. – №8. – С. 47–59.

19. IMF – Some Key Challenges Going into the Next Decade. Speech by IMF Deputy Managing Director Tao Zhang Stockholm, Sweden. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.imf.org/en/News/Articles/2019/06/13/sp061319-imf-some-keychallenges-going-into-the-next-decade>

20. Що таке фінтех? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ckp.in.ua/ru/business/16628>

21. The Bali Fintech Agenda : Chapeau Paper (English). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documentsreports/documentdetail/390701539097118625/the-bali-fintech-agenda-chapeau-paper>

22. Mobile Payments GoViral M-PESA in Kenya. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://documents1.worldbank.org/curated/en/304221468001788072/930107812_201408251051724/additional/634310PUB0Yes0061512B09780821387450.pdf

23. The IMF Today and Tomorrow. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/06/the-future-of-the-imf-wolf.htm>

24. Закон України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій : Закон України» від 3 червня 1992 р. - 2402-ХП

25. Історія відносин України з МВФ. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/mvf>

26. Ливдар, М., Ярошевич, Н., & Антошук, І. (2020). Україна і Міжнародний валютний фонд: особливості співпраці. Підприємництво та інновації (13), 99-104.

27. МВФ і Україна: історія позик і відносин. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-48335639>

28. Україна отримала перший транш кредиту від МВФ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/06/12/661712/>

29. Панфілова, Т. О. Роль МВФ як суб'єкта глобального управління в розвитку світової економіки / Т. О. Панфілова // Економіка України. – 2019. – № 5. – С. 48–56.

30. Кравчук С. П. Особливості співробітництва України з МВФ / С. П. Кравчук. // Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – 2021. – С. 268–272

31. Офіційний сайт Міністерства фінансів України - <https://mof.gov.ua/uk>

32. Fitch назвав програму МВФ ключовим фактором кредитоспроможності України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://lb.ua/economics/2018/08/13/404982_fitch_nazval_programmu_mvf_klyuche_vim.html

33. 22 Brzezinski Z. Out of Control: Global Turmoil on the Eve of the 21st Century. N.Y., Maxwell Macmillan Int., 1993; Huntington S. The Clash of Civilizations. Foreign Affairs. 1993. No. 72; The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. N. Y., Simon & Schuster, 1996; Santoro C. Progetto di ricerca multi funzionale 1994– 1995. I nuovi poli geopolitici. Milano, 1994; Wallerstein I. After Liberalism. N.Y., New Press, 1995; Soros G. The Crisis of Global Capitalism: Open Society Endangered. N. Y., Public Affairs, 1998; Vellinga M. The Dialectics of Globalization. Boulder, Col. (USA), Oxford (UK); Westview Press, 2000; Ильин М.В., Иноземцев В.Л. Мегатренды мирового развития

34. Ильин М.В., Иноземцев В.Л. Введение. Мегатренды мирового развития. С. 9–10.

35. Богомолов О.Т., Некипелов А.Н. Экономическая глобализация и кризис мирового хозяйственного порядка. Грани глобализации. С. 105.

36. Сорос Дж. Криза глобального капіталізму. С. 126-127.

37. 2017 Handbook of Statistics — UNCTAD. URL: https://www.unctad.org/en/Publications_Library/tdstat42_en.pdf; 2019 Handbook of Statistics — UNCTAD. URL: https://unctad.org/en/Publications_Library/tdstat44_en.pdf
38. World Investment Report 2017: Investment and Trade Development. 2017. URL: <http://unctad.org>
39. Кількість мігрантів у світі перевищила 270 млн. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2782330-kilkist-migrantiv-u-sviti-perevisila-270-miljoniv.html>
40. Banerjee A. V., Duflo E. (2019). Good Economics for Hard Times. New York: Public Affairs, 2019.
41. Harari Y. N. (2018). 21 Lessons for the 21st Century. London: Vintage, 2018.
42. Кульбіда М. (2019). Міжнародні фінансові організації у системі глобального управління. Актуальні проблеми міжнародних відносин: матеріали Міжн. наук.-практ. конф., 24 жовтня 2019 р. Київ: ІМВ КНУ, 2019. С. 138–141.
43. Barnett M.N., Finnemore M. (2004). Rules for the World: International Organizations in the Global Politics. Ithaca: Cornell University Press, 2004.
44. Колосова В.П. Співробітництво України з міжнародними установами та секторальна бюджетна підтримка. Київ: АФУ, 2013. С. 40
45. Keohane R. (2005). After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. Princeton: Princeton University Press, 2005.
46. Лук'яненко Д.Г., Кальченко Т.В. (2008). Стратегії глобального управління. Міжнародна економічна політика. 2008. № 1–2, с. 5–43.
47. Сіденко В.Р. (2018) Глобальні структурні трансформації та тренди економіки України. Економіка і прогнозування. 2018. № 2. С. 7–28
48. Филипенко А.С. (2010). Экономическая глобализация: истоки и результаты. Москва: Экономика, 2010. С. 314.
49. Рикардс Дж. (2015). Валютные войны. Москва: Эскмо, 2015. С. 72.

50. 45 Моисеев А.А. (2007). Международные финансовые организации (правовые аспекты деятельности). 2-е изд. Москва: ОМЕГА, 2007. С. 10.
51. Рогач О.І. та ін. Міжнародні фінанси. Київ: Либідь, 2003. С. 541.
52. Патица Н.І. Міжнародні валютно-кредитні відносини. Київ: Знання, 2012.
53. Андрусів Р.Р. Вплив акумуляції зовнішніх запозичень на економічне зростання у посттрансформаційних економіках: функціональні зв'язки та емпіричні оцінки / Р.Р. Андрусів // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 11. – С. 100–107.
54. Ісаєва О.В. Проблеми і перспективи управління зовнішнім державним боргом України / О.В. Ісаєва // Вісник ХНУ. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – № 3. – С. 173–175.
55. Колосова В. Кредити міжнародних фінансових інституцій у системі бюджетного планування / В. Колосова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2014. – № 4. – С. 106–118.
56. Слав'юк Н.Р. Зовнішні державні запозичення в забезпеченні конкурентоспроможності економіки країни: автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Н.Р. Слав'юк. – Київ: Б.в., 2013. – 20 с.
57. Тюпа Д.І. Роль міжнародних фінансово-кредитних інститутів в процесі надання зовнішнього фінансування / Д.І. Тюпа // Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер. : Економічні науки. – 2013. – Вип. 26. – С. 160–165.
58. Флейчук М. Вплив зовнішніх запозичень на соціально-економічний розвиток посттрансформаційних країн / М. Флейчук, Р. Андрусів // Економіка України. – 2012. – № 1. – С. 16–26.
59. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
60. Аверіхіна Т.В. Зовнішній борг України: аналіз динаміки і структури, методи управління [Електронний ресурс] / Т.В. Аверіхіна, В.О.

Коломієць // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 5. – С. 143–148. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/econrch_2013_5_21.pdf

61. Світовий банк в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pubdocs.worldbank.org/en/570471498191051152/Ukraine-Snapshot-April-2017-uk.pdf>